

**Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра туристичного бізнесу та рекреації**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: Застосування моделі кругової економіки в
туристичному бізнесі на прикладі АТ «Албена»

Здобувачки Дар'ї
ПИЛИПЕНКО

5 курсу групи МТз-51

Керівники
Олена ВОСКРЕСЕНЬКА
Федір ТРІШИН

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від _____ 20 ____ р., протокол № _____

Завідувачка кафедри ТБ та Р _____ Наталя ДОБРЯНСЬКА
(підпис)

Одеса – 2023 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	<u>Технології вина та туристичного бізнесу</u>
Кафедра	<u>Туристичного бізнесу та рекреації</u>
Ступінь вищої освіти	<u>Бакалавр</u>
Спеціальність	<u>242 Туризм</u>
Освітня програма	<u>Міжнародний туризм</u>

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав.кафедри ТБ та Р
Наталя ДОБРЯНСЬКА

«_____» _____ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Пилипенко Дар'ї Сергіївни
ПІБ

1. Тема роботи Застосування моделі кругової економіки в туристичному бізнесі на прикладі АТ «Албена» (Болгарія)

Затверджена наказом ОНТУ від «31» серпня 2022 наказ №506-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи «01» червня 2023 р

3. Вихідні дані роботи: монографії, підручники, навчальні посібники, законодавчі та нормативні акти, первинні документи, звіти державних туристичних служб, статистична звітність.

4. Перелік питань, які потрібно розробити

РОЗДІЛ 1 Теоретичні основи моделі кругової економіки в контексті моделі туристичного бізнесу

РОЗДІЛ 2 Дослідження та порівняльна характеристика моделі кругової економіки в туристичному бізнесі на прикладі АТ «Албена»

РОЗДІЛ 3 Рекомендації щодо розвитку моделі кругової економіки в туристичному бізнесі болгарії на прикладі АТ «Албена»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначення обов'язкових креслень):

Презентація до кваліфікаційної роботи бакалавра (21 слайд).

6. Консультанти по роботі із зазначенням розділів роботи(для кваліфікаційної роботи бакалавра):

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 3	Наталя ДОБРЯНСЬКА	06.02.2023	10.05.2023

7. Дата видачі завдання – «31» серпня 2022 р.

Керівники

Олена ВОСКРЕСЕНСЬКА

Федір ТРИШИН

Завдання прийняв до виконання _____ Дар'я ПИЛИПЕНКО

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Термін виконання етапів роботи
1.	Пошук інформації щодо об'єкту дослідження	11.02.2023-18.02.2023
2.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	19.02.2023-27.02.2023
3.	Виконання першого розділу	01.03.2023-12.03.2023
4.	Виконання другого розділу	14.03.2023-28.03.2023
5.	Виконання третього розділу	12.04.2023-15.05.2023
6.	Оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра	16.05.2023-22.05.2023
7.	Одержання рецензії	15.06.2023
8.	Захист кваліфікаційної роботи бакалавра	22.06.2023

Здобувачка _____ Дар'я ПИЛИПЕНКО

Керівники роботи

Олена ВОСКРЕСЕНСЬКА

Федір ТРИШИН

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник _____ Дар'я ПИЛИПЕНКО

(підпис)

АНОТАЦІЯ

до кваліфікаційної роботи бакалавра

Робота містить 89 сторінок, 1 таблицю, 1 рисунок, список літератури з 61 найменувань, 12 додатків.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є дослідження застосовності моделі кругової економіки в туристичному бізнесі на прикладі АТ «Албена».

Об'єктом аналізу, узагальнень і дослідження виступають кругова економіка в туристичному бізнесі

Завданням роботи передбачено провести аналіз та оцінку важливих тенденцій у розвитку КЕ в туристичному секторі Болгарії в міжнародному та регіональному аспектах; запропонувати рекомендації розвитку моделі КЕ.

За результатами виконаної роботи досліджено застосовність кругової моделі економіки в туристичному бізнесі на прикладі АТ «Албена»; запропоновано рекомендації щодо розвитку моделі КЕ шляхом удосконалення правової, адміністративної та фінансової бази; пропозиції щодо вдосконалення моделі КЕ на основі АТ «Албена»

Одержані результати можуть бути використані в практичній діяльності суб'єктів туристичного бізнесу.

Рік захисту роботи 2023

ABSTRACT

to the qualification work of the bachelor

The work contains 89 pages, 1 table, 1 figures, a bibliography of 61 titles, 12 appendices.

The purpose of the thesis is to study the applicability of the circular economy model in the tourism business using the example of JSC "Albena".

The object of analysis, generalizations and research is the circular economy in the tourism business

The task of the work is to analyze and evaluate important trends in the development of KE in the tourism sector of Bulgaria in international and regional aspects; to propose recommendations for the development of the KE model.

According to the results of the work performed, the applicability of the circular economy model in the tourism business was investigated using the example of JSC "Albena"; recommendations for the development of the KE model by improving the legal, administrative and financial base are proposed; proposals for improving the KE model based on JSC "Albena"

The obtained results can be used in the practical activities of tourism business entities.

The year of job protection is 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОДЕЛІ КРУГОВОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ МОДЕЛІ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ	
1.1 Природа та визначення моделі кругової економіки	12
1.2 Особливості моделі кругової економіки в туризмі	25
1.3 Особливості бізнес-моделі в туризмі при застосуванні кругової економіки.....	27
РОЗДІЛ 2	
ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛІ КРУГОВОЇ ЕКОНОМІКИ В ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ НА ПРИКЛАДІ АТ «АЛБЕНА»	
2.1. Характеристика АТ «Албена»	32
2.2. Застосування моделі кругової економіки в АТ «Албена».....	34
2.3. Аналіз результатів емпіричного дослідження	36
РОЗДІЛ 3	
РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ МОДЕЛІ КРУГОВОЇ ЕКОНОМІКИ В ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ БОЛГАРІЇ НА ПРИКЛАДІ АТ «АЛБЕНА»	
3.1. Удосконалення політики розвитку моделі кругової економіки в Європейському Союзі та Болгарії	49
3.2. Поліпшення юридичної, адміністративної та фінансової рамки.....	51
3.3. Методичні рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення моделі кругової економіки на основі к.к. «Албена»	53
ВИСНОВОК	57

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТКИ... ..	65

ТАБЛИЦЯ ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ:

КЕ - кругова економіка
АТ – акціонерне товариство
к.к. – курортний комплекс
ЕС - Європейська комісія
ООН - Організація Об'єднаних Націй
ВВП - валовий внутрішній продукт
ЄС – Європейський Союз
ЄП - Європейський парламент
ЄІБ - Європейський інвестиційний банк
МТ - Міністерство туризму
СОТ – Всесвітня туристична організація
ЗЕ - Закон про енергетику
SME - Малі та середні підприємства

ВСТУП

В останні кілька десятиліть все більше говорять про сталий розвиток і «зелене» зростання. Метою підняття цієї теми на глобальному рівні є обмеження та припинення шкідливого впливу на довкілля.

Ми стикаємося з глобальними проблемами, пов'язаними зі зміною клімату, забрудненням землі та океану, дефіцитом ресурсів і зростанням виробництва та споживання.

Лінійна економічна модель заснована на принципі «бери-зроби-спожив-викинь», що поглиблює наш шкідливий вплив на довкілля.

Кругова економіка, на відміну від лінійної, є моделлю виробництва та споживання, яка зводить відходи до мінімуму. Ця модель заснована на спільному використанні, оренді, повторному використанні, ремонті, реконструкції та переробці. З його допомогою ми можемо помітити замкнутий або майже замкнутий цикл, в якому продукти та матеріали високо цінуються. В основі лежить використання відходів як ресурсів.

У круговій економіці не потрібне безперервне економічне зростання та збільшення ресурсів, а скоріше прийняття замкнутого виробництва та досягнення певного оптимального стану принципу «стійкої економіки». У цьому сенсі кругова економіка може бути ширшою за стійкі та екологічні практики.

У туризмі цю тему піднімають Всесвітня туристична організація (COT), Європейська комісія та інші зацікавлені сторони.

Розвиток кругової економіки та сталого розвитку в цій сфері є надзвичайно важливими, оскільки туризм є головним лідером у світовій економіці.

У Болгарії це один із основних секторів, що вносять внесок у валовий внутрішній продукт (ВВП). За даними Міністерства туризму, за період січень-листопад 2019 року дохід від в'їзного туризму склав понад 3,6 мільярда євро, а за даними NSI, у 2019 році Болгарію відвідали 12 552 152 іноземці. Усі ці туристи

або одноденні відвідувачі користувалися місцевим або громадським транспортом, залишили свій вуглецевий слід і брали участь у зміні клімату. Деякі з них зупинилися на готельній базі та брали участь в утворенні їжі, інших відходів і стічних вод, використовували енергію з (у більшості випадків) невідновлюваних джерел. З цього випливає висновок, що сфера туризму має великий екологічний вплив на навколишнє середовище. Відповідний вплив можна зменшити шляхом впровадження кругової економіки в туристичному бізнесі.

Об'єкт

У кваліфікаційній роботі розглядається кругова економіка в туристичному бізнесі.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження застосовності моделі кругової економіки в туристичному бізнесі на прикладі АТ «Албена».

Прийняття моделі є важливою передумовою вирішення широкого кола екологічних проблем, які мають пріоритетне значення для успішного, прискореного та сталого розвитку сфери туристичного бізнесу.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних завдань:

- систематизація теоретичних засад моделі кругової економіки в контексті моделі туристичного бізнесу;
- дослідження та порівняльна характеристика моделі кругової економіки в туристичному бізнесі на прикладі АТ «Албена»;
- розкриття керівних принципів розвитку моделі кругової економіки в туристичному бізнесі Болгарії за прикладом АТ «Албена»

У теоретичному аспекті дослідження, на основі вивчення значної кількості літературних джерел, присвячених проблематиці сталого розвитку в туризмі та моделі кругової економіки, позиції ряду авторів щодо сутності та визначення понять є такими. критично представлені.

З метою вирішення окреслених завдань дипломної роботи структуровано її зміст. У дослідженні послідовно простежується зародження кругової економіки, а

також застосовні підходи до розробки моделі в туристичному бізнесі на прикладі АТ «Албена». Оцінює умови та передумови для кругової економіки в туризмі в Болгарії. Вивчає різні політики щодо розвитку моделі економіки замкнутого циклу в Європейському Союзі та Болгарії. Він приділяє увагу вдосконаленню законодавчої, адміністративної та фінансової бази та пропонує вказівки та пропозиції щодо вдосконалення моделі кругової економіки на основі «Албена».

Для цілей аналізу було застосовано інструментарій деяких сучасних підходів, а саме: опитування та інтерв'ю.

Цільовими для проведених опитувань були болгарські туристи, співробітники та власники туристичних об'єктів.

Опитування відповідно стосуються: залучення болгарських туристів до проєкологічних практик у туристичному бізнесі Болгарії; відданість працівників екологічній політиці; ставлення та готовність готельєрів і рестораторів до екоєфективних інновацій.

Інтерв'ю проводилися з професіоналами у сфері кругової економіки, які вивчали кілька інженерних спеціальностей, пов'язаних із теплотехнікою, біоміметикою в енергетичних системах, інноваційними науками, стійкими енергетичними системами та відновлюваними джерелами енергії.

Результати дослідження виявили наявність ряду перспективних напрямів розвитку КЕ в Болгарії, в Варненській області, АТ «Албена».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСНОВИ МОДЕЛІ КРУГОВОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ МОДЕЛІ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

1.1. Сутність та визначення моделі кругової економіки

В даний час в теорії КЕ існує багато різних визначень. Причина в тому, що цю концепцію обговорювали та досліджували вчені з різних галузей, кожен із яких застосовував свою точку зору.

Деякі визначення часто фокусуються на використанні сировини або системних змінах. Ті, хто зосереджується на ресурсах, часто дотримуються підходу з трьома «П», які розташовані в такому ієрархічному порядку:

- Зменшення
- Ремонт
- Переробка

Підхід скорочення спрямований на мінімізацію споживання первинної енергії, сировини та відходів шляхом підвищення ефективності виробничих процесів споживання. Цього можна досягти шляхом впровадження кращих технологій, компактних і легких продуктів із спрощеною упаковкою, більш ефективної побутової техніки, більш простого способу життя тощо. Пов'язане з цим поняття ресурсоефективності передбачає одночасне скорочення використання ресурсів і підвищення економічного та соціального добробуту.

Підхід до відновлення або повторного використання стосується будь-якої операції, у якій продукти або компоненти повторно використовуються для тієї самої мети, для якої вони були розроблені. І якщо ми говоримо про захист навколишнього середовища в цьому підході, ми можемо знайти багато переваг,

оскільки потрібно менше ресурсів, енергії та праці порівняно з виробництвом нових продуктів із сировини або шляхом переробки.

Підхід до переробки стосується відновлення відходів, перероблених у продукти. Переробка відходів дає можливість використовувати ресурси, що все ще використовуються, і зменшити кількість відходів, які необхідно знищити. Таким чином також зменшуються шкідливі викиди від спалювання відходів.

З точки зору ресурсоефективності та прибутковості, перші два підходи є більш стійкими та більш циклічними, ніж переробка. Це також має бути пріоритетом у туристичному секторі.

Деякі вчені та Фонд Еллен Макартур зосереджуються на системних змінах і відповідно наголошують на:

- Відновлювальна енергія
- Системне мислення
- Замкнуті цикли

Подібно до сировини та продуктів, енергія також зберігається якомога довше в КЕ (як і енергія в екосистемах). Система кругової економіки живиться за рахунок відновлюваних джерел енергії. Оскільки переробити енергію неможливо, немає згадки про енергетичні цикли, про «каскадні потоки енергії».

Системне мислення

Кругова економіка вимагає не лише замкнутих матеріальних циклів і відновлюваної енергії, а й системного мислення. Кожен учасник економіки (компанія або особа) пов'язаний з іншими учасниками. Це утворює мережу, в якій дії одного актора впливають на інших акторів. Тобто при виборі системи роботи необхідно враховувати короткострокові та довгострокові наслідки, а також вплив усього ланцюжка створення вартості.

Замкнуті цикли

У круговій економіці існує циклічність, як у випадку з екосистемами, які забезпечують кругообіг речовин. У природі не існує такого поняття, як відходи,

тому що кожен залишковий матеріал використовується. У цьому сенсі ми також говоримо про замкнуті цикли виробництва, коли клієнти повертають свою продукцію після використання виробникам. Вони ремонтують їх, тим самим даючи їм нове життя.

Звідси походить визначення КЕ від Фонду Еллен МакАртур: «Кругова економіка — це економічна система, що складається із замкнутих циклів, у яких сировина, компоненти та продукти втрачають свою вартість якомога менше. Використовуються відновлювані джерела енергії, а в основі лежить системне мислення».

Можна стверджувати, що найбільша увага приділяється правильному дизайну та ефективному використанню ресурсів ще до виробництва продукту. Як і фундамент, голландське агентство екологічної оцінки PBL ставить переосмислення та скорочення використовуваних ресурсів, а також інший дизайн на перше та друге місце. Утилізація та спалювання відходів без використання енергії з них поміщається на останньому місці. Вони ставлять важливі питання з самого початку (пункт 1 і пункт 2) і представляють модель КЕ, як показано на додатку 6.

Виходячи з (Додаток 6) можна сказати, що кругова економіка – це модель, яка має на меті дати інше визначення зростання, зосереджуючись на позитивних вигодах для всього суспільства.

Суть моделі спрямована на усунення відходів і безперервне використання ресурсів. Він прагне створити систему замкнутого циклу, яка мінімізує використання вичерпних ресурсів, утворення відходів і забруднення вуглецем. Продукти та матеріали високо оцінені.

Метою кругової економіки є надання рішень для подолання низки поточних екологічних, кліматичних та економічних проблем, пов'язаних із дефіцитом вичерпних ресурсів, який з кожним днем стає все більш очевидним.

За даними ООН, до 2050 року чисельність населення зросте до 9,6 мільярда,

а разом з ним і дефіцит ресурсів, що зумовлює обов'язковий перехід до більш сталої економічної моделі, такої як кругова економіка. Після введення в 2015 році пакету заходів для кругової економіки ЄС ідея впровадження моделі стрімко розвивається.

Однак до цього концепція кругової економіки зростала протягом десятиліть, щоб досягти свого поточного визначення та глобального значення. Протягом багатьох років архітектори, економісти, екологи та інші вчені брали участь у розробці концепції.

У 1960-х роках професор Кеннет Е. Боулдінг вперше розвинув ідею кругової економіки. Його вважають піонером екологічної економіки. Професор Боулдінг розглядає Землю як космічний корабель з обмеженим паливом. Боулдінг зробив висновок у 1970 році, що фізичним кінцевим продуктом економічного життя є сміття.

У 1970-х роках Герман Дейлі, еколог-економіст і професор Університету Меріленда, показав, що нескінченне зростання — це ілюзія, і зазначив, що такі елементи, як навколишнє середовище, регіональні громади та якість життя, повинні бути включені в економіку, щоб бути стабільним. Три правила Германа Дейлі:

1. Рациональне використання відновлюваних ресурсів означає, що швидкість не повинна перевищувати швидкість, з якою вони відновлюються.
2. Стале використання невідновлюваних ресурсів означає, що темпи не повинні бути швидшими за темпи, з якими можуть бути запроваджені їх заміники. Стійкий рівень викидів для забруднення та відходів означає, що він не повинен перевищувати швидкість, з якою природні системи можуть поглинати, переробляти або робити їх нешкідливими.

Звідси аналогія Х. Дейлі про землю як про тонучий човен, на якому навантаження розподілені оптимально, але який може потонути під надмірною вагою.

З роками тема кругової економіки продовжує цікавити людей в академічному середовищі, тому численні огляди теми були сформовані Пірсом і Тернером (1989), Тімом Джексон (1990-ті), Волтером Стахелем, Робертом Констанцею, Полом Андерсоном. (2007), Патриція Гізеліні (2016), Ненсі Бокен (2016) та багато інших. Великий вплив на формування моделі мають теоретичні розробки щодо «від колиски до колиски», циклічності, економіки продуктивності, регенеративного дизайну, промислової екології, блакитної економіки та ін. Великі світові компанії та політики виявляють інтерес до моделі кругової економіки.

У 2009 році в Китаї набув чинності закон про просування КЕ. Його розроблено з метою сприяння КЕ, підвищення рівня використання ресурсів, захисту та покращення навколишнього середовища та досягнення сталого розвитку. У той час КЕ вважався синонімом стійкості.

Під час Всесвітнього економічного форуму в 2012 році в Давосі, Швейцарія, Фонд Еллен Макартур (Ellen MacArthur Foundation) і компанія McKinsey (компанія McKinsey) опублікували звіт, в якому оцінили переваги переходу до кругової економіки, які є не тільки економічними, але також екологічні та соціальні. Фонд продовжує розробляти звіти та співпрацювати із зацікавленими компаніями на такі теми, як: «Міста та кругова економіка для їжі» (2019), «Штучний інтелект і кругова економіка» (2019) та багато інших. Фонд також допомагає сформувати визначення кругової економіки та навіть взаємодіє з ЄК.

У 2015 році було опубліковано повідомлення Європейської комісії щодо плану дій ЄС для економіки замкнутого циклу, адресоване ЄП, Раді, Європейському економічно-соціальному комітету та Комітету регіонів, запрошуючи їх схвалити поточний план дій і взяти активну участь у його реалізації в тісній співпраці з усіма зацікавленими сторонами.

У цьому ж році в рамках програми «Горизонт 2020» стартувала ініціатива «Промисловість 2020 і кругова економіка».

У 2016 році оцінюється можливість створення спільно з ЄІБ і

національними банками платформи для підтримки фінансування кругової економіки.

У 2017 році Британський інститут стандартів (BSI) розробив BS 8001. Це перший стандарт кругової економіки, який забезпечує практичну основу для допомоги організаціям інтегрувати підходи кругової економіки.

У той час на семінарі, проведеному AFNOR (Французька асоціація нормалізації), членом ISO від Франції, бізнес-лідери багатьох секторів висловили необхідність переходу від лінійної моделі до економіки замкнутого циклу. Народився французький стандарт XP X30-901 для управління проектами та кругової економіки. Вимоги та рекомендації були опубліковані в 2018 році, і в тому ж році міжнародний комітет запропонував і реалізував ідею ISO/TC 323. Він діє через Технічний комітет TC 323 у сфері кругової економіки для розробки рамок, інструкцій, інструменти підтримки та вимоги до реалізації діяльності всіх організацій-учасниць для максимізації внеску в сталий розвиток.

У 2018 році під час Всесвітнього економічного форуму була створена платформа для прискорення переходу до кругової економіки під назвою PACE (Platform for Accelerating the Circular Economy). Його започаткували завдяки Інституту світових ресурсів (WRI), Програмі ООН з навколишнього середовища, Фонду Еллен Макартур та понад 40 інших партнерів. Деякі з учасників включають глобальні корпорації, такі як ІКЕА, Соса-Сола, державні партнери та інституції розвитку з Данії, Нідерландів, Фінляндії, Руанди, ОАЕ, Китаю та інших.

PACE – це простір, де відбувається глибока співпраця між бізнесом, урядом і громадянським суспільством, де світові лідери можуть подолати виклики, пов'язані з інтеграцією та розвитком КЕ. Кожен там відіграє важливу роль. Компанії інтегрують або створюють циклічні бізнес-моделі у більших масштабах. Уряди формують амбітну політику та стимулюють залучення громадян. Громадські організації проводять дослідження та мобілізують громади та інституції. Жодна з цих груп не може зробити це поодиночі, і тут на допомогу

приходить платформа, яка сприяє співпраці. Станом на 2020 рік його фасилітує штатна команда в Гаазі, Нідерланди. Це також країна, де уряд поставив собі за мету перейти на кругову систему до 2050 року.

«Кругова економіка не тільки корисна для нашого клімату, але й створює дохід і нові робочі місця», — каже міністр економіки Нідерландів.

У 2020 році опубліковано Європейський зелений пакт, який є дорожньою картою для досягнення стійкості економіки ЄС. Він містить план дій щодо підвищення ефективності використання ресурсів шляхом переходу до економіки замкнутого циклу та відновлення біорізноманіття та зменшення забруднення навколишнього середовища. План визначає необхідні інвестиції та доступні фінансові інструменти. У ньому пояснюється, як забезпечити справедливий і інклюзивний перехід. Мета ЄС – стати кліматично нейтральною до 2050 року.

У грудні 2020 року СОР (спеціалізована установа ООН, головними цілями якої є підтримка сталого розвитку туризму, просування його як рушійного фактора економічного зростання та зменшення його негативного впливу) опублікувала звіт на тему «Кругова економіка в галузі подорожей і туризму», де вони дивляться на своє довгострокове майбутнє та піднімають питання щодо моделі лінійного зростання галузі. Також обговорюється, що індустрія туризму глибоко взаємопов'язана та залежить від багатьох ключових потоків ресурсів – сільського господарства, харчової промисловості, транспорту та інших. Порушуючи питання та проводячи дослідження, SOTs допомагають розвивати та підвищувати обізнаність про необхідність впровадження КЕ на місцях. Агентство приділяє увагу переосмисленню цінностей індустрії туризму більш цілісним і системним шляхом, а не спробам «повернутися до нормального». Вони бачать кругову економіку як частину шляху до сталого розвитку туризму.

Так кругова економіка розвивалася донині. Розробка диференційована в різних країнах, оскільки вони мають індивідуальні підходи та розуміння моделі КІ. У Китаї це розглядається радше як національна політика, що межує з

політикою сталого розвитку. Там більше уваги приділяється замкнутому ланцюгу відходів, механізму виробництва прибуткової продукції, розробці нових технологій, модернізації обладнання та вдосконаленню цілей управління галуззю.

Зміни відбуваються з вищих рівнів на нижчі.

У Європейському Союзі, Японії та США Основна увага приділяється захисту навколишнього середовища та політиці поводження з відходами, де зміни відбуваються від нижчих до вищих рівнів.

У Німеччині концепція кругової економіки була введена в політику охорони навколишнього середовища в 1990 році. У відповідній політиці приділяється увага проблемам, пов'язаним з використанням сировинних і природних ресурсів для сталого економічного зростання. Можливо, тому він у верхній частині списку для впровадження КЕ.

У Великій Британії і країни Північної Європи кругова економіка розвивається в основному в рамках поводження з відходами, але також застосовуються бізнес-моделі повторного використання, або покупець продукту не володіє ним, а скоріше орендує його.

Таблиця 1.1 показує нам, як у країнах ЄС справи з круговою економікою та яке місце вони займають.

Дані взяті з статистичні що послуга до Європейська комісія (Євростат) і стосуються 2018 року, оскільки для 2019 року бракує інформації для деяких країн (включаючи Болгарію).

Країни, які посідають перше місце за відповідними критеріями, пофарбовані червоним кольором, друге – жовтим, третє – зеленим.

З таблиці ми розуміємо, що більше відходів накопичується на людину на рік у розвиненіших країнах, але також і те, що інвестиції в інновації, пов'язані з круговою економікою, є більшими. Болгарія (позначена синім кольором) посідає останнє місце за інвестиціями в інноваційну індустрію, пов'язаними з

інтелектуальною інтелектом патентами, ступенем використання матеріалів і частками проданих товарів, які є сировиною, що переробляється. Що стосується рівня переробки на муніципальному рівні, то ми займаємо 33%, що трохи вище середнього відсотка (38%). Країна має хороші показники харчових відходів на людину на рік, але за обсягом побутових відходів ми маємо 404 кг, що трохи нижче середнього рівня 475,82 кг.

Таблиця 1.1

Рейтинг країн ЄС за різними критеріями, пов'язаними з круговою економікою

	Побутові відходи (на одну особу в рік)	Харчові відходи (на одну людину в рік)	Коефіцієнт переробки заг рівень	Частка реалізованих товарів, які є сировиною, придатною для вторинної переробки	Швидкість повторного використання матеріалу	Патенти, пов'язані з круговою економікою (з 2000 р.)	Інвестиції в сектори кругової економіки
Об'єднане Королівство	483 кг	236 кг	44%	0,35%	15%	292	31 млн євро
Німеччина	627 кг	149 кг	66%	0,25%	11%	1260	28,7 млн євро
Франція	511 кг	136 кг	42%	0,24%	18%	542	21,3 млн євро
Італія	497 кг	179 кг	45%	0,19%	19%	294	17,8 млн євро
Іспанія	443 кг	135 кг	30%	0,20%	8%	210	11 мільйонів євро
Нідерланди	520 кг	541 кг	53%	0,17%	27%	169	5,2 млн євро
Польща	307 кг	247 кг	44%	0,18%	13%	298	4,7 млн євро

Швеція	443 кг	212 кг	49%	0,19%	7%	49	4,1 млн євро
Австрія	564 кг	209 кг	58%	0,32%	9%	122	3,5 млн євро
Бельгія	420 кг	345 кг	54%	0,22%	17%	105	2,8 млн євро
Данія	777 кг	146 кг	48%	0,31%	10%	53	2,3 мільйона євро
Фінляндія	504 кг	189 кг	42%	0,06%	7%	111	2 мільйони євро
Португалія	461 кг	132 кг	31%	0,26%	2%	22	1,4 млн євро
Румунія	261 кг	76 кг	13%	0,13%	2%	34	1,1 млн євро
Угорщина	379 кг	175 кг	35%	0,23%	5%	36	0,9 млн євро
Словаччина	348 кг	111 кг	23%	0,15%	5%	10	0,6 млн євро
Греція	498 кг	80 кг	17%	0,14%	1%	5	0,6 млн євро
Хорватія	403 кг	91 кг	21%	0,23%	5%	4	0,6 млн євро
Словенія	466 кг	72 кг	58%	0,41%	8%	8	0,5 млн євро
Болгарія	404 кг	105 кг	32%	0,11%	3%	10	0,5 млн євро
Литва	444 кг	119 кг	48%	0,15%	4%	19	0,4 млн євро
Латвія	410 кг	110 кг	25%	0,18%	3%	11	0,2 млн євро
Кіпр	640 кг	327 кг	17%	0,13%	3%	4	0,1 млн євро
Мальта	621 кг	76 кг	7%	0,12%	10%	1	-
Люксембург	614 кг	175 кг	48%	0,97%	11%	24	-
Ірландія	563 кг	216 кг	41%	0,18%	2%	38	-
Естонія	376 кг	265 кг	28%	0,26%	11%	3	-
Чеська Республіка	339 кг	81 кг	34%	0,25%	7%	72	-

З таблиці 1.1 можна зробити висновок, що станом на 2018 рік Болгарія відстає усвоєму розвитку в круговій економіці.

КЕ має великий потенціал для досягнення вищої стійкості та прибутковості в туристичному бізнесі. Звичайно, зі зрозумілих причин досі більше уваги приділялося промисловим підприємствам, оскільки вони є більшими забруднювачами. Однак це не означає, що модель КЕ не слід застосовувати також і в туризмі, що може призвести до економічних і соціальних вигод.

Сектор туризму та гостинності певною мірою використовує бізнес-моделі, які просуває кругова економіка, оскільки гості орендують, а не купують і діляться зручностями з іншими користувачами.

Діяльність, пов'язану з круговою економікою у сфері туризму, можна згрупувати як:

- Будівництво
- Енергія та опалення
- Надлишки їжі та управління відходами
- Стічні води та їх повторне використання
- Меблі та оздоблення
- Ресурси, пов'язані з туристичним виробництвом
- Транспорт

Для кожного виду діяльності можна використовувати такі підходи:

- Зменшення
- Ремонт
- Переробка
- Замкнуті цикли
- Відновлювальна енергія
- Системне мислення

При поєднанні діяльності та підходів формуються такі процеси:

Процеси, пов'язані з будівництвом

Ще під час проектування будівлі для готелю чи ресторану добре подумати про те, як її побудувати, щоб можна було повторно використовувати

будівельні компоненти та матеріали. Одним із способів цього може статися, спроектувавши будівлю так, щоб її можна було демонтувати та використати її частини в наступній. Іншим способом може бути переробка та повторне використання будівельного матеріалу. У Данії компанія Gamle Mursten збирає, очищає та перевіряє якість цегли зі знесених будівель. Цеглини потім стають доступними для будівництва нових. Таким чином зберігаються ресурси та зводиться до мінімуму кількість викидів вуглекислого газу в навколишнє середовище. Gamle Mursten є прикладом іншої та інноваційної бізнес-моделі.

Подібно Gamle Mursten в Данії, в Нідерландах компанія Smart Crusher збирає бетонні відходи зі знесених будівель і за допомогою розробленої ними технології відокремлює гравій, пісок і цемент, що дозволяє повторно використовувати матеріали.

Іншим варіантом щодо будівельної діяльності може бути повторне використання та пристосування будівель і споруд для туристичних цілей.

Процеси, пов'язані з енергією та теплом

Використовуючи високоякісні будівельні матеріали та встановлюючи теплоізоляцію, можна заощадити недостатньо енергії, а готелі є її великими споживачами. З цієї причини покладаються на технології. Наприклад, використання відновлюваних джерел енергії.

Найбільш використовуваними в туристичному бізнесі є сонячні батареї. Це напівпровідникові пристрої, які перетворюють світлову енергію в електричну. Вони підходять для фасадів, що виходять на південь, схід і захід. Залежно від місткості та кількості гостей оплата здійснюється за різний час. У плані сталого розвитку к.к. Албена розрахувала, що вони окуплять кошти на п'ятий-шостий рік.

Інновацією, яка може бути застосована в туризмі, є система опалення та охолодження будівлі, яка використовує підземну водопровідну установку (ATES).

Влітку ґрунтові води охолоджують будівлю і передають тепло водоносному

шару, що створює запас нагрітих ґрунтових вод. Взимку напрямок потоку змінюється, і нагріта ґрунтова вода витягується та використовується для опалення (часто в поєднанні з тепловим насосом).

Процеси управління надлишками їжі та відходами

Наступна система — для отримання біогазу з харчових відходів. За допомогою такої установки можна виробляти електроенергію, теплову енергію, органічні добрива та біопаливо. Установка працює за принципом аеробного розкладання, так як частина енергії може бути використана в курортному селищі або готелі, якщо фрукти і овочі виробляються для ділянки, то енергію можна вкладати в їх переробку (за прикладом «Перпетуум». Мобіл БГ" АД до АТ "Албена).

На додатку 8.1 показано, як і з яких матеріалів можна виробляти тепло, електроенергію, паливо, тощо.

Процеси, пов'язані зі стічними водами та їх повторне використання

Біологічне очищення води на місці відбувається шляхом збирання брудної води, проходження її через анаеробні етапи, очищення та біологічну фільтрацію, а потім її можна використовувати для поливу садів тощо. Таким чином цикл стічних вод замикається.

Процеси, пов'язані з меблюванням і декоруванням

Іноді кількість меблів у готелі чи ресторані неможливо зменшити, тоді ми використовуємо підхід реновації або переробки. Ремонт або перепродаж старих меблів принесе підприємству фінансову вигоду, а використання перероблених меблів також буде вигідним з маркетингової точки зору.

Процеси та ресурси, пов'язані з туристичним виробництвом. Якщо ми обговорюємо підхід замкнутого циклу, ми також повинні згадати багаторазові харчові контейнери. Цей принцип працює наступним чином - в закладі громадського харчування продаються або здаються в оренду харчові ящики, які можна використовувати кілька разів. Клієнт має вибір або придбати відповідний

контейнер, або заплатити за нього комісію, яка повертається під час повернення ящика.

Замкнутий цикл також може існувати у використанні скляних пляшок для різних напоїв замість пластикових, оскільки перші можна повернути постачальнику тих самих продуктів, що й скляну упаковку.

Підхід скорочення також можна використовувати в індустрії гостинності для пластикової упаковки для рідкого мила, гелю для душу та шампуню. Зменшивши тару для відповідних продуктів і використовуючи багаторазову, її потрібно буде лише доповнити.

А якщо доступне тверде мило, його можна продезінфікувати та переробити, оскільки матеріал можна використовувати для виготовлення нового. Є така практика у великих готельних мережах, таких як Hilton, Marriott і готелі Hyatt здати використане мило на переробку. Отримавши нове дихання, їх дарують родинам у всьому світі, які не мають легкого доступу до мила.

Процеси, пов'язані з транспортом

Що стосується транспортування до готелів і назад, можна використовувати підхід з використанням відновлюваних джерел енергії, при цьому гостям спочатку пропонують орендувати електричні велосипеди та автомобілі. Таким чином зменшуються викиди вуглецю, і гості можуть цьому сприяти.

Нарешті приходить системне мислення або принцип «перескочених посудин». Потрібна співпраця між бізнесом, урядом і суспільством, щоб пройти шлях до впровадження КІ.

1.2. Особливості моделі кругової економіки в туризмі

Відповідно до «Теорії та практики кругової економіки», в туристичному

бізнесі схема кругової економіки виглядає інакше. Прийняття екологічної сертифікації та обчислення вуглецевого сліду туристичних місць є важливою частиною кола та одним із перших кроків, які необхідно зробити. Без них не буде контролю та вимірності досягнення мети – впровадження КЕ в туристичний бізнес.

Наступний крок пов'язаний з переробкою та відновленням харчових відходів і пластику. Він більш звичний і інтегрований у бізнес.

Четвертий крок – використання невідновлюваної енергії. Як згадувалося вище, енергію неможливо переробити, тому ми говоримо про потоки енергії з відновлюваних джерел енергії.

П'ятий крок є важливою частиною схеми. Це стале управління готелями, ресторанами та транспортом. Застосування відповідних принципів і практики в бізнесі відбувається від менеджменту.

На шостому місці зелені заходи в готелях. Серед них і користувачі сервісу, який допомагає формувати суспільство на цю тему. У цьому сенсі схема втілює системне та циклічне мислення в туризмі, оскільки вона об'єднує роль уряду, бізнесу та суспільства (у ролі клієнтів).

На додатку 8.2 представлена авторська модель кругової економіки в туризмі

Якщо у схемі є повторювана циклічність, це призведе до постійного вдосконалення, інновацій і нових бізнес-моделей.

Це призводить до висновку, що модель КЕ в туризмі є багаторівневою та складнішою, ніж здається.

1.3. Особливості бізнес-моделі в туризмі при застосуванні кругової економіки

Бізнес-модель пов'язана з описом функції бізнесу в рамках ринкового ландшафту. Включає такі елементи, як: ключові партнери, діяльність, ресурси, ціннісні пропозиції, які отримують клієнти, відносини з клієнтами, канали зв'язку, сегменти клієнтів, на які спрямовані послуги, структура витрат і доходи. Ці елементи допомагають краще оцінити бізнес, зрозуміти його функції, визначити сильні, слабкі сторони та можливості. Підприємство порівнюється з іншими подібними підприємствами, які працюють у тій самій галузі та мають подібну структуру.

Особливість бізнес-моделі в туризмі при застосуванні кругової економіки або стійких бізнес-практик полягає в тому, що найбільша увага приділяється цінності, яку отримують клієнти. Значною мірою роль у такій бізнес-моделі відіграють споживачі. Він покладається на «активних користувачів», а не на «пасивних споживачів». Активні користувачі знають, що вони хочуть купити як товар.

У рамках туризму та КЕ це люди, які звертають увагу на зміну клімату, надлишок відходів і неетичну працю. Вони свідомо обирають купувати продукцію туристичних компаній, які хочуть покращити свій екологічний і соціальний слід.

Для таких компаній кругова бізнес-модель може бути такою, де модель базується на партнерстві між готелем і технологічними компаніями, які хотіли б експериментувати та тестувати нові технології в реальному середовищі. Прикладом цього є готель і конференц-центр Green Solution House у Данії.

Іншим прикладом інноваційної кругової бізнес-моделі в туристичному секторі є така, коли туристичний бізнес працює як частина більшої системи або додає інші компанії-партнери, щоб зробити свій внесок. Таким чином вони

змінюють концепцію мети компанії на більш екологічну та разом створюють систему замкнутого циклу.

Подібну схему для КЕ біорозкладаних відходів у готельно-ресторанній індустрії ми бачимо на рисунку 6. Приклад наведено з компаніями, які працюють у секторі електроенергії, теплової енергії, добрив та сільськогосподарської діяльності. Готельно-ресторанна індустрія виробляє біорозкладні відходи, які використовуються для виробництва добрив та енергії. Вони використовуються для виробництва їжі, яка використовується в готелях і ресторанах. Таким чином, біорозкладані відходи стають ресурсом, а цикл замикається.

У додатку 9 представлена авторська модель теоретичної схеми КЕ біорозкладаних відходів готельно-ресторанного господарства

Особливістю такої бізнес-моделі є те, що ключовими партнерами є дочірні компанії однієї компанії, які взаємодіють з готельно-ресторанне господарство. Діяльність пов'язана з екологічними практиками.

У багатьох місцях по всьому світу ідеї сталого бізнесу, пов'язані з круговою економікою, народжуються в різних сферах, вирішуючи не лише наші повсякденні проблеми, але й проблеми, пов'язані з нашим майбутнім.

Більшість сьогодишньої харчової упаковки призначена для одноразового використання, і лише незначна її частина переробляється. На жаль, вони часто зустрічаються в річках, морях і океанах. Саме з цієї причини ООН оголошує забруднення океану «планетарною кризою». Це змушує нас думати, що нам потрібно рухатися до іншої бізнес-моделі, яка допоможе нам вести більш екологічний спосіб життя.

Коли справа доходить до сталого розвитку та відходів, ми не можемо не згадати найпопулярнішу вказівку щодо цього, а саме «зменшити, повторно використовувати, переробити» або «зменшити, повторно використовувати,

переробити» в такому порядку. Напрямок є логічним, тому що після виконання кроків 1 і 2 ми зменшуємо кількість відходів, які викидаємо, а решту переробляємо. Крок 3, а саме переробка, вимагає більше часу та енергії, що, залежно від використовуваної бізнес-моделі, може збільшити ціну продукту.

З проблемами упаковки харчових продуктів ми стикаємося щодня. Цю проблему вирішує чеська компанія під назвою MIWA - MInimum Waste. Їх слоган

«Купуй їжу, а не упаковку!». Вони вирішили зробити безвідходні покупки « новою нормою », допомогши їм увійти у звичайні магазини та супермаркети через кільцеву систему багаторазових контейнерів для сухих продуктів. Таким чином не створюється нових скляних, алюмінієвих, пластикових чи паперових харчових контейнерів.

Цю модель також можна застосовувати в готелях і ресторанах, оскільки відповідні заклади закупають продукти харчування у великих багаторазових контейнерах.

У категорії ресторанів гарним прикладом стало мислення є баскський ресторан Azurmendi, який розташований на півночі Іспанії. У 2018 році він отримав 92 бали зі 100 за екологічність, а за версією «50 найкращих ресторанів світу» є найбільш стійким рестораном, що будується.

Наступні моменти представляють екологічно свідомі дії, вжиті власниками Azurmendi:

- У будівництві будівлі була використана значна частина перероблених матеріалів.
- Вони вирощують деякі овочі та спеції, які використовують на кухні, і посадили понад 800 дерев у цьому районі, щоб допомогти поглинати вуглекислий газ з повітря.
- У них є зарядні станції для електромобілів.
- Дощову воду збирають і використовують для саду, теплиць, туалетів

тощо.

- Його структура майже повністю скляна, що дозволяє зменшити споживання штучного світла.
- Будівля сконструйована таким чином, щоб легко контролювати температуру та вентиляцію, щоб зменшити потребу в кондиціонуванні повітря. Використовується геотермальна енергія.
- Відновлювана енергія виробляється, щоб покрити частину потреб ресторану.

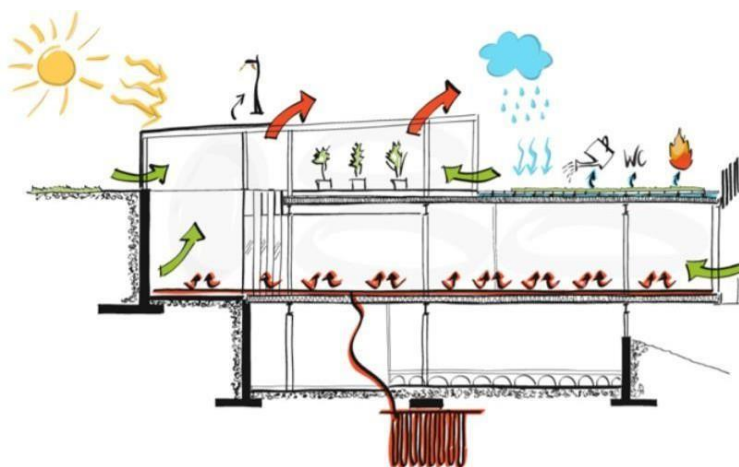

Рис. 1. Візуальне представлення екологічно свідомих дій, вжитих рестораном Azurmendi

У категорії готелів гарним прикладом сталого мислення є Crowne Plaza Copenhagen Towers. Це готель у Данії, який у 2010 році отримав еко-етикету «Зелений ключ» як найзеленіший готель у світі.

Готель дотримується високих екологічних стандартів і має нейтральний рівень вуглецю. Він використовує відновлювану енергію та має систему підігріву й охолодження ґрунтових вод. У самій будівлі вони висадили тисячі дерев і рослин, через які можна відчутися зелене середовище. Кімнати оздоблені меблями з перероблених матеріалів від датської компанії, а засоби у ванних

кімнатах містять лише натуральні інгредієнти. Гості готелю мають можливість взяти напрокат електровелосипед або автомобіль.

У цій же категорії знаходиться готель і конференц-центр Green Solution House, також розташований у Данії. У 2016 році готель став лауреатом датської екологічної нагороди ЄС. Його вирізняє інша бізнес-модель, яка базується на стратегічному партнерстві між Green Solution House і технологічними компаніями, які хотіли б впроваджувати та тестувати екологічні рішення в реальному середовищі.

Місія Green Solution House — досліджувати стійку кругову економіку та надихати відвідувачів у цьому напрямку. Їхній план полягає в тестуванні, демонстрації та постійному перегляді зелених рішень у туристичному бізнесі. Екологічні ініціативи охоплюють різноманітні аспекти гостинних послуг і надихають на створення сталого майбутнього.

На відміну від вищезгаданих туристичних закладів, Green Solution House також має станцію біологічної очистки води в самому готелі. Будівля побудована так, що її можна розібрати, а будівельні компоненти можна використовувати повторно. У кімнатах для гостей є панель, за допомогою якої вони можуть відстежувати та контролювати, скільки води та енергії вони споживають, а також вплив свого перебування на навколишнє середовище. Перевірити ці дані також можна через мобільний додаток, який вони створили. Мета полягає в тому, щоб підвищити обізнаність на особистому рівні та підштовхнути клієнта до «зеленішої» поведінки.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛІ КРУГОВОЇ ЕКОНОМІКИ В ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ НА ПРИКЛАДІ АТ «АЛБЕНА»

2.1. Характеристика АТ «Албена»

АТ «Албена» була заснована в 1969 році. Протягом багатьох років це була державна компанія, одноосібне підприємство, а в 1997 році вона була перетворена в акціонерне товариство, акції якого торгуються на Болгарській фондовій біржі.

Акціонерне товариство Албена є найбільшою готельною компанією в Болгарії і володіє трьома курортами на болгарському узбережжі Чорного моря - к.к. Албена, курортне селище Приморсько і курортне селище Біла Лагуна. Компанія має дочірні підприємства в галузі, які підтримують основний бізнес. Вони в секторах будівництва, сільського господарства, туроператорів, нерухомості, медицини та курортології та транспорту. Всі дочірні підприємства об'єднані в економічну групу «Албена» і відповідно:

- "Albena Tour" EAD і "Flamingo Tours" EOOD зі штаб-квартирою в Німеччині, "Albena Autotrans" AD Займаються туроператорською діяльністю, організацією екскурсій та заходів, конгрес-туризмом, транспортною діяльністю та прокатом автомобілів.

- «Медичний центр «MC Medica Albena» EAD та його дочірнє підприємство «Drugeries Medica Albena» EOOD, Спеціалізована лікарня для реабілітації, «SBR Medica - Albena» EOOD та заклад охорони здоров'я «ZU Medica Albena» AD. Розвивають лікувальну та бальнеологічну діяльність.

- ТОВ «Еко Агро» Здійснюють сільськогосподарську діяльність та виробляють сільськогосподарську продукцію
- АТ «Екострой» і «Актив Сіп» ООД працюють у сфері будівництва.
- ЗАТ «Інтерскій» займається авіаційною та аеропортовою діяльністю.
- «Perpetuum Mobile BG» EAD займається: дослідженням, фінансуванням, будівництвом та експлуатацією установок для утилізації відходів та виробництва з них електричної та теплової енергії
- АТ «Тихія Кут», «Альфа Консалт 2000» ЕООД, «Болгарія 29», АТ «Добруджанський Текстиль», АТ «Ідіс», АТ «Іко Бізнес», «Ахтопол Резорт» спеціалізується на інвестиціях, менеджменті та управлінні нерухомістю властивості.
- Briast D виробляє меблі та обставляє готелі, ресторани, офіси, магазини, вілли та будинки.

Можна зробити висновок, що туристична компанія Албена за масштабами знаходиться на європейському рівні. Саме через це вона не може бути частиною глобальних процесів сталого розвитку.

У певному сенсі дочірні компанії діють як симбіонти, взаємно одержуючи вигоду від своїх відносин. За допомогою своїх дочірніх компаній АТ «Албена» може впроваджувати зміни набагато легше та швидше, оскільки їй не потрібно витрачати час на листування з посередниками чи іншими компаніями.

Щоб розглядати відходи як можливий майбутній ресурс для повторного надходження у виробничу систему, а не як відходи для захоронення, потрібні значні економічні інвестиції в інновації, дослідження та розробки. АТ «Албена» саме цим і займається.

21 вересня 2017 року опубліковано стратегію сталого розвитку курорту.

«Албена». За допомогою цього компанія прагне обмежити та припинити свій шкідливий вплив на навколишнє середовище. Там дається відповідь на поточні, локальні та глобальні виклики, пов'язані з навколишнім середовищем.

Зусилля зосереджені на зменшенні вуглецевого сліду за рахунок використання відновлюваних ресурсів, таких як сонячна, геотермальна енергія та енергетичних культур, таких як соняшник і ріпак, для виробництва рідкого біопалива.

У 2018 році було опубліковано «Стратегії енергетичної автономії та сталого функціонування в Албені, Болгарія». У звіті обговорюються заходи з енергоефективності, зменшення споживання енергії в будівлях. Говорять про інтелектуальні рішення вуличного освітлення та інтелектуальну систему розподілу туристів. Для найкращого результату та зменшення штрафів з боку контролюючих органів пропонується зберігання енергії в акумуляторах. Очікується, що до 2035 року проектні рішення призведуть до більш ніж 86% енергетичних автономних операцій в Албені, а інвестиції сягнуть 17 мільйонів євро. Плавучі сонячні панелі пропонують розмістити в морі на території курорту. Проаналізовано розміщення сонячних панелей на парасольках і лампах вуличного освітлення та багато інших інновацій, які планується реалізувати в Албена.

«Албена» має бажання підвищити увагу та інтерес людей до сталого розвитку, показати його зв'язок з економічним зростанням, а також заохотити втручання держави з метою регулювання діяльності, яка підвищує ступінь захисту природних ресурсів».²³ Ця компанія прагне сформувати культуру ресурсозбереження серед своїх клієнтів після закінчення туристичної відпустки.

2.2. Застосування моделі кругової економіки в м Албена

Модель кругової економіки реалізована в курортному комплексі «Албена», тому розглянемо її докладніше.

У той час як готель у Данії - Green Solution House, про який ми говорили вище, співпрацює з технологічними компаніями, курортне селище Албена

знаходиться в Болгарії і управляється холдинговою компанією, яка протягом багатьох років створила компанії з допоміжною функцією. З ним відсоток співпраці із зовнішніми компаніями менший, а впровадження змін легше.

«Під капелюхом» компанії знаходяться компанії, які допомагають впроваджувати модель кругової економіки, акцентуючи увагу на курортному комплексі «Албена». Акціонерне товариство «Еко Агро» виробляє продукти харчування, які використовуються в ресторанах Албени. Потім харчові відходи переробляються Perpetuum Mobile BG EAD, виробляючи електроенергію, тепло і добрива. Тепло і добрива використовуються для виробництва їжі. Таким чином, біорозкладані відходи використовуються як ресурс, який є основою KE.

У додатку 10 представлена схема KE біорозкладаних відходів на к.к. "Албена"

Курорт також приділяє увагу охороні унікального біорізноманіття в заповіднику Балтата та унікальному природному середовищі в комплексі. У готелях, ресторанах і басейнах використовують мінеральну, гіпотермальну воду. Вони обмежують шкідливі викиди в повітря, використовуючи екологічні альтернативи для внутрішнього транспорту в Албені - електробус і ескалатор.

Як видно на малюнку 7, вони мають власне екологічне виробництво зі своїх садів. Близько 50% свіжих фруктів, овочів, соків і вина є в ресторанах «Албена». Також збудовано завод з виробництва біогазу з органічних відходів, який створює чисту зелену енергію та якісні добрива. Вони мають понад 3000 кв.м. сонячні панелі, що означає, що вони використовують відновлювані джерела енергії. Водночас за допомогою системного моніторингу вони відстежують споживання та відстежують прогрес, досягнутий щодо своїх цілей захисту навколишнього середовища.

В «Албені» також мають зелений фонд і вкладають у нього 1 євро з кожної ночі. Його роль полягає в спонсорванні екопроектів різного характеру.

Цей приклад показує, що туристичний сектор у Болгарії може бути більш

круговим. Ми бачимо, як замикається коло, водночас сприяючи підвищенню ресурсоефективності та покращенню стану довкілля. Таким чином, відходи використовуються як ресурс, а залежність від нових матеріалів зменшується. Це також запобігає або зменшує накопичення продуктів у системах відновлення та утилізації відходів. Таким чином економляться витрати, пов'язані з їх обробкою та багато інших.

Все більше і більше великих організацій, які працюють у туристичному секторі, приймають концепцію КЕ. Це спонукає до думки, що в майбутньому це можна буде впровадити в усій індустрії туризму.

2.3. Аналіз результатів емпіричного дослідження

Опитування та інтерв'ю, проведені для цілей роботи, мають на меті зібрати первинну інформацію про прихильність болгарських туристів, працівників і представників бізнесу до екологічних практик у туристичному бізнесі в Болгарії (включаючи ті, що пов'язані з впровадженням КЕ).

Опитувані розповідають про труднощі у впровадженні стійких практик і звідки вони виникають. Вносять пропозиції щодо зміни законодавства та ін. Опитування можна побачити в Додатках 1, 2 і 3. Питання в опитуваннях були зібрані та відібрані, щоб показати позицію туристів, працівників і підприємств щодо екологічних і сталих практик, які є кроком до впровадження КЕ.

Вони публікуються в соціальних мережах в групах різних міст, деякі з яких - Варна, Русе, Велико Тирново, Стара Загора та інші.

В опитуванні щодо залучення болгарських туристів до проекологічних практик у туристичному бізнесі Болгарії відповіли 61 особа, з яких 63,9% були жінки та 36,1% чоловіки (Додаток 11). Вікова група різноманітна, але найбільший

відсоток заповнив опитування віком від 35 до 44 років. За ступенем освіти найбільша частка тих, хто закінчив магістратуру.

З елементами екологічної поведінки знайомі 70,5%.

Ми помічаємо такі ж відсотки серед людей, які бачать зв'язок між туризмом у Болгарії та екологічними проблемами.

Більша частка респонденток зі ступенем бакалавра або вище бачать зв'язок між туризмом у Болгарії та екологічними проблемами.

На запитання «Чи вважаєте ви, що в туристичному бізнесі в Болгарії може бути стійке управління готелями та ресторанами, екологічна діяльність у ресторанах (наприклад, екологічне навчання для працівників) і готелях (наприклад, розважальна програма з подібним фокусом), переробка та зменшення харчових відходів, пластику та іншого, використання відновлюваної енергії?», лише 8,2% відповіли негативно. Половина з них мають не менше середньої освіти.

У наступному питанні респонденти пояснюють, чи сподобалася їм ця ідея і чому. Було відібрано лише кілька коментарів, решту можна знайти в Додатку 1. Понад 90% коментарів є позитивними.

«Кількість відходів, які утворює ресторанний бізнес, величезна. Необхідна стратегія переробки та зменшення відходів. Енергія може бути сонячною. Є багато накопиченого глобального досвіду, але все залежить від мислення, обізнаності та бажання».

«Важливо прищепити собі та нашим дітям почуття відповідальності за належну утилізацію відходів, щоб вони були перероблені та перероблені до мінімального або нульового залишку відходів. Він пов'язаний з усіма мережами, готелями та підприємствами».

«Все більше і більше людей намагаються захистити природу і їх приваблює альтернативний і інший продукт, який, безсумнівно, залучить більш заможних і розумних туристів».

«Мені це подобається, тому що я вважаю, що цілком можливо споживати

розумніше, виробляти товари та енергію більш екологічно, краще управляти водою тощо».

«Тому що вздовж Чорного моря і за його межами є цілі міста, які покладаються лише на туризм, і відповідно своєю діяльністю ми забруднюємо навколишні води, ліси тощо.

«Було б добре запровадити такі речі в Болгарії, тому що в цілому вона відстає від багатьох країн світу».

Як і на інші питання, великий відсоток відповідей є позитивними. Болгарські туристи підтримують тезу про те, що немає нічого важливішого за навколишнє середовище, і воно має величезне значення для нашого майбутнього та наших дітей. Переважають такі слова, як обов'язковий, здійснений, корисний, майбутнє, відповідальність, дія, усвідомлення, природа, відбудувати, зберегти, правильний напрямок, інвестиції в майбутнє, економія ресурсів та інші.

На запитання «Чи вважаєте ви, що в кожному курортному комплексі можна побудувати установку для переробки харчових відходів готелів і ресторанів, яка б виробляла електричну та теплову енергію (наприклад, АТ «Перпетуум Мобайл БГ» на «Албена») лише 9,8% відповіли негативно. Решта кажуть, що це обов'язково або рекомендовано.

77% категорично стверджують, що обмеження шкідливих викидів в повітря від готелів і ресторанів є важливим.

Понад 80% респондентів вважають гарною ідеєю для готелів і ресторанів використовувати відновлювані джерела енергії, а для великих готелів очищувати та повторно використовувати стічні води.

77% респондентів висловили думку, що якби готелі та ресторани в Болгарії перейняли та використовували екологічні практики, такі як переробка харчових відходів, скорочення використання пластику, використання відновлюваної енергії тощо, вони б частіше залишалися у відпустці в нашій країні .

З опитування, доданого до Додатку 3, можна зробити висновок, що велика

частина болгарських туристів, які завжди, досить часто або іноді їздять у відпустку в нашу країну, підтримують проєкологічні практики в туристичному бізнесі в Болгарії. Вони зупинялися б частіше, якби готелі та ресторани прийняли та використовували екологічні практики. Освіта, безумовно, відіграє свою роль, оскільки 75,4% тих, хто заповнив опитування, мали ступінь бакалавра, магістра або доктора. Звідси можна зробити висновок, що чим вищий рівень освіти, тим більше обізнаних людей у цьому напрямку.

В опитуванні щодо участі працівників у проєкологічній політиці, яке можна знайти в Додатку 3, відповіли 11 осіб, з яких 72,7% були жінки. Знову ж таки, переважаюча вікова група – від 35 до 44 років, а найвищий закінчений ступінь – ступінь магістра.

Більше половини тих, хто заповнив опитування, виконують директорську, керівну чи керівну функцію.

Що стосується відділів, в яких працюють респонденти, то переважають відділи харчування та напоїв, відділ кадрів та управління.

Значна частина готелів і ресторанів не входять до мережі готелів чи ресторанів.

Значний відсоток працівників, які пройшли опитування, працює в готелях чи ресторанах місткістю від 100 до 299 місць або в номерах, які не мають зеленого сертифікату.

Усі респонденти бачать зв'язок між трудовими звичками та екологічними проблемами, при цьому переважна більшість вважає, що ставлення кожного з нас має значення.

63,6% відповіли, що стимулювання проєкологічної поведінки в компанії є в програмі компанії, але не є основним напрямком діяльності.

А якщо говорити про управлінські практики щодо стимулювання екологічної поведінки співробітників, то 36,4% респондентів зазначили, що їхня компанія надає співробітникам чіткі вказівки щодо дій, а керівництво заохочує

співробітників до зворотного зв'язку.

63,6% вважають, що має бути обов'язкова політика проекологічної поведінки, а 45,5% – що компанія повинна надати співробітникам чіткі вказівки щодо дій.

У якості рекомендацій щодо ініціатив, які готель або ресторан міг би вжити для підвищення проекологічної поведінки працівників, респонденти наголошували на навчанні працівників і висловлювали готовність брати участь у прийнятті проекологічних рішень. На другому місці за кількістю голосів групі ініціативи та обмін ідеями подібної спрямованості в компанії.

За словами співробітників, основними перешкодами, які заважають туристичному бізнесу, в якому вони працюють, мати проекологічну поведінку, є брак інструментів, ресурсів, інфраструктури та знань.

Щоб стимулювати екологічну поведінку співробітників, 45,5% відповіли, що передають передові практики з галузі.

У опитуванні (додаток 11) також взяли участь особи з вищим ступенем освіти (бакалавр або магістр), які виконують директорську, управлінську чи керівну функцію. Тут ми бачимо зв'язок з освітою, а також з посадою, яку займає працівник. Люди на вищих посадах екологічно налаштовані, що сприяє легшому впровадженню проекологічних практик у закладах, де вони працюють.

У наступному опитуванні запитання є відкритими, і вони наведені під кожним запитанням. Йдеться про ставлення та готовність готельєрів і рестораторів до екоєфективних інновацій, які ви можете знайти в додатку 3, відповіли 3 людини. Кількість респондентів, які заповнили анкету, була обмежена, і, на жаль, неможливо було зробити висновки для всього сектора.

Двоє зазначили, що вони використовують пластикові пляшки та коробки з їжею у своєму готелі чи ресторані. На одному з них зазначено, що це готель у Греції.

1. Ви використовуєте пластикові пляшки/пластикові коробки для їжі у

своєму готелі/ресторані? Чому?

- Так.
- Ми не використовуємо пластик у нашому закладі, приблизно за 5 років ми досягли 99% екологічного прибирання закладу без пластику.
- Так, пляжні окуляри. У зв'язку з вимогами безпеки та заборонаю використання скла. Готель знаходиться в Греції, і це правила для пляжів і зон навколо басейнів і аквапарків.

2. Чи звертаються готелі/ресторани до екологів чи спеціалістів у сфері сталого розвитку?

- Немає.
- Я не думаю!
- Немає.

3. Чи можуть готелі/ресторани включити у свої опитування питання про те, чи цікавляться їхні гості інноваціями екологічного бізнесу та чи мають вони пропозиції щодо них?

- Так.
- Однозначно так!
- Так.

4. Якщо відповідь на попереднє запитання ствердна, то в якому випадку?

- На випадок, якщо вони хочуть зайнятися екологічним бізнесом.
- Все більше наших клієнтів прокидаються і хочуть використовувати якомога менше пластику поза домом. Я думаю, що таке опитування було б бажаним і мало б позитивний вплив на будь-який такий бізнес.

- У всякому разі! Немає причин, чому вони не можуть включити таку анкету.

5. Як ви вважаєте, які проблеми в туристичному бізнесі щодо сталого розвитку і звідки вони беруться?

- З багатьох бюрократичних вимог.

- Якісні знімки, пильні господарі. Щороку ми втрачаємо туристів, тому що не можемо знайти добре підготовленого персоналу, який володіє хоча б англійською. Ми завжди отримуємо цікаві повідомлення від туристів, які нас відвідують.

- Відсутність інструкцій, нормативних актів, обговорення з галуззю та прикладів передового досвіду. Якщо ви хочете щось зробити, ви робите це на основі копання вночі поодиночці і в напрямках. Можливо, якийсь форум від Міністерства туризму, щоб дати вказівки для галузі.

6. Яке законодавство, на вашу думку, потрібно змінити, щоб більше готельєрів і рестораторів почали думати про сталий розвиток і модель кругової економіки?

- Виділити фінансові ресурси всім компаніям, які застосовують модель економіки замкнутого циклу.

- Я таким бізнесом не керував і мені було б важко відповісти.

- Відсутнє регулювання та стимули. Регулювання з рівнями та певною формою дан. Полегшення для тих, хто дотримується правил і досягає хороших результатів.

7. Ви збираєте сміття роздільно і чи знаєте, що з ними відбувається потім (хто їх вивозить, як переробляють тощо)?

- Я добре знайомий. Пластик, метал і папір ми збираємо окремо, але немає підприємства, яке б збирало та переробляло біовідходи. Не тільки для бізнесу, а й для звичайного домашнього господарства.

- Немає. У Греції немає такої практики і немає таких контейнерів, як у Болгарії та Європі. Бракує будь-якого ставлення та прихильності влади. Поруч із контейнером у мішках залишають лише будівельне сміття та скошену траву та гілки.

8. Про які екоінновації в туристичному бізнесі ви чули?

- Я не чув.

- Так, ми чули багато, але лише в напрямках і випадково, подорожуючи світом.

- Я хочу позбутися одноразових пластикових стаканчиків, пластикових порцій косметики, тисяч пакетів для сміття, які часто залишаються неповними, і використовувати більше органічних засобів для чищення. Найважливіше і терміново замінити септик на очисну споруду і зі стічними водами для поливу городу.

9. Якби була розроблена розважальна програма, пов'язана з охороною навколишнього середовища (якщо ви заповнюєте опитування від імені готелю), ви б її реалізовували і чому? Чи організовували б ви подібні заходи (якщо заповнюєте опитування від імені ресторану)?

- Я не можу відповісти.
- Ми цього не зробили, але так, ми б організовували.

10. Для якого ресторану/готелю ви заповнюєте інформацію? (Заповнення цього поля необов'язкове)

- Скоріше ми в категорії коктейль-барів
- Marti Resort Острів Тасос

Висновки, які ми можемо зробити з трьох респондентів, такі:

Щодо використання одноразового пластикового посуду в готельно-ресторанному бізнесі досі існують різні погляди. З відповідей опитаних можна зробити висновок, що вони мають високу мотивацію.

Щодо другого питання - "Чи консультують в готелях/ресторанах екологів чи спеціалістів у сфері сталого розвитку?" маємо однозначну відповідь, що такого не буває. Однак вони обов'язково включили б у свої опитування питання про екологічні інновації.

На думку респондентів, проблеми в туристичному бізнесі щодо сталого розвитку походять від бюрократичних вимог та відсутності якісних кадрів у туризмі. Щоб думати про сталий розвиток і модель кругової економіки, готельєрів

і рестораторів потрібно стимулювати фінансово, мають бути чіткі правила та послаблення для тих, хто дотримується правил.

Що стосується роздільного збору відходів, то респондент, який має «зелене» мислення, збирає відходи окремо. Це також піднімає проблему біовідходів.

За словами респондентів, екоінновації не є широко поширеними в туристичному бізнесі, і деякі познайомилися з ними під час подорожей в інших країнах.

Особа, яка заповнила опитування від імені готелю, позитивно ставиться до розважальної програми, пов'язаної з захистом навколишнього середовища.

З останнього питання можна зробити висновок, що йдеться про невеликі заклади і, можливо, тому вони не чули про еко-новації.

Окрім проведених опитувань, також проводились незалежні інтерв'ю, які можна переглянути в Додатках 4 та 5.

Перше інтерв'ю, яке знаходиться в Додатку 4, з інженером Деницею Кузєвою, яка займає керівну посаду в департаменті «Розвиток бізнесу» АТ «Албена». На самому початку інтерв'ю обговорюється трактування кругової економіки в туризмі, і, за її словами, її можна трактувати по-різному залежно від галузі, в якій вона застосовується. «Курортне селище Албена є хорошим прикладом застосування КЕ в туризмі», – каже вона.

За словами інж. Кузєва, психологічних бар'єрів, які перешкоджають застосуванню КІ в туризмі в Болгарії, немає.

Подібно до опитувань працівників і власників бізнесу в туризмі, вона зазначає, що політика повинна заохочувати бізнес розвиватися в цьому напрямку через субсидії та інші стимули, повідомляючи про переваги застосування моделі КЕ.

Наступна частина інтерв'ю допомагає підготувати пропозиції щодо покращення АТ «Албена», про які йтиметься у третьому розділі.

Друга співбесіда, яка знаходиться в Додатку 5 було реалізовано за сприяння

співзасновника та голови ради директорів «Інституту кругової економіки»-Светослав Стойков. У громадській організації працюють у кількох напрямках: освіта, бізнес-консалтинг, здійснення неформального тиску для вивчення можливостей формування та запровадження циклічних стратегій на міському, муніципальному та національному рівнях.

Тут, як і в попередньому інтерв'ю, пан Стойков ділиться тим, що кругову економіку в туризмі можна інтерпретувати різними способами. «У цілому це включатиме багато різноманітних елементів, які призведуть до зменшення екологічного сліду туристичних місць. Таким чином за допомогою КІ ми можемо досягти регенерації екосистем, у яких працює туризм», – каже він.

Замість точного визначення в ньому перераховані кроки, які є частиною всього процесу:

- розробка різноманітних схем запобігання утворенню відходів
- використання відновлюваної енергії
- належне управління та наявність управлінського персоналу в туристичному секторі

Що стосується вдосконалення політики для розвитку моделі кругової економіки в Європейському Союзі та Болгарії, голова інституту ставить на перше місце підготовку стратегії кругової економіки в туризмі. Він пропонує кілька ідей, одна з яких полягає в тому, щоб скласти всеохоплюючу стратегію Європейського Союзу, яка потім може бути адаптована до різних туристичних особливостей країн і регіонів. І після того, як вона буде підготовлена, стратегію потрібно просувати.

На думку пана Стойкова, хорошим початком була б політика, пов'язана з впровадженням кругової економіки в туризмі. Він зазначає, що, на його думку, в нашій країні немає психологічних бар'єрів, просто потрібен час, щоб звикнути до КЕ.

«Проблеми, можливо, походять від різниці між поколіннями та способу їх мислення, тому що вони дуже різні. Молодь надзвичайно цікавиться темами,

пов'язаними з охороною навколишнього середовища. Є бажання розвиватися та вивчати предмет», – каже він. Він також зазначає, що з власниками готелів, оскільки вони старші, можливо, слід наголошувати на економічній вигоді та проводити навчання з цього питання для управлінського персоналу.

Наголошує на тому факті, що якщо існують фінансові стимули з боку Європейського Союзу щодо впровадження кругової економіки в туризмі, для того, щоб охопити простих людей з малим бізнесом, має бути прозорість, і вони повинні бути поінформовані, що вони можуть подати заявку на це.

«Нам потрібна прозорість у розподілі коштів, реалізації та подальшому моніторингу результатів». «... Я бачу зміни, що відбуваються з нижнього рівня — власників, співробітників, клієнтів тощо. Вони повинні зрозуміти потребу в певних кругових моделях і почати їх впроваджувати відповідно. ... Ми повинні говорити про розвиток компетенцій у туристичній індустрії та, з іншого боку, про впровадження того, чого навчилися люди на керівних посадах».

Як стало зрозуміло з інтерв'ю, пан Стойков дотримується позиції, відмінної від респондентів, і, за його словами, зміни мають відбуватися з нижчих рівнів, а не від влади.

Проведені опитування та інтерв'ю показують, що в Болгарії потрібна чітка стратегія та фінансові стимули для впровадження КЕ в туризмі на державному, регіональному та муніципальному рівнях. Також необхідно популяризувати модель і її потребу, тому що вона безпосередньо пов'язана з нашим майбутнім. Необхідно звернути увагу на малий і середній бізнес, отримавши підтримку з боку МТ чи інших міністерств інформацією про передову практику, навчання персоналу та фінанси. До змін мають бути залучені всі – влада, бізнес і суспільство.

У 2015 році у Парижі 196 країн, у тому числі Болгарія, взяли участь у глобальній конференції ООН зі зміни клімату, а у 2016 році підписали угоду про скорочення викидів парникових газів.

Сектор туризму відповідає за 5% світових викидів вуглецю, тому формуються різні документи для зменшення викидів тощо. Прикладом такого документа є оновлена версія «Національної стратегії сталого розвитку туризму в Республіці Болгарія 2014-2030».

Відразу на початку документа міністр туризму Ніколіна Ангелкова заявляє: «Ми вже знаємо, що зміна клімату є основною проблемою, яка поглибитися в найближчі роки. Вони вимагають від індустрії туризму зусиль щодо скорочення викидів парникових газів, а від напрямків – адаптації до змін шляхом оновлення продуктових палітр».

Сталий розвиток у туризмі, який вже почав впроваджуватися, створює умови для розвитку КЕ, яка, використовуючи відходи як ресурси, може цьому сприяти.

Ще однією передумовою для впровадження КЕ в туризмі в Болгарії є план дій кругової економіки для Європейської зеленої угоди. Будучи частиною ЄС, Болгарія також повинна буде виконувати заходи з вищезгаданого документа. Стратегія та план дій щодо переходу до кругової економіки Республіки Болгарія на період 2021-2027 років ось-ось будуть опубліковані.

Знаки екологічної сертифікації також важливі для туристичних та інформаційних платформ в Болгарії, які акцентують увагу на темах, пов'язаних зі сталим туризмом і круговою економікою. Обидва вони спрямовані на підвищення екологічної обізнаності та свідомості працівників і клієнтів готелів і ресторанів. І зміна їх ставлення (особливо споживачів) змушує бізнес змінюватися.

Зміна у Варненській області підтримується місцевою владою. Доказом того, що місто Варна хоче запровадити кругову економіку на місцевому рівні, є той факт, що перший випуск студентів Варненського вільного університету для магістерської програми «Кругова економіка» був сформований за ініціативи муніципальної ради. До його складу увійшли фахівці міської та обласної адміністрацій, які мають безпосереднє відношення до охорони навколишнього

середовища. Цей тренінг спрямований на підвищення адміністративної спроможності під час переходу від лінійної до кругової економіки та виявлення передових практик, пов'язаних з КЕ, які також можна розглядати як передумову для їх застосування в туризмі.

Область Варни є популярним туристичним напрямком, і передові практики слід застосовувати також і в туристичному секторі. Це логічний наступний крок.

Враховуючи вищесказане, можна зробити висновок, що міжнародна, європейська, національна та місцева політики містять хороші передумови для розвитку кругової економіки в туризмі.

РОЗДІЛ 3

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ КРУГОВОГО КРУГУ В ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ БОЛГАРІЇ НА ПРИКЛАДІ АТ «АЛБЕНА»

3.1. Удосконалення політики розвитку моделі кругової економіки в туризмі в Європейському Союзі та Болгарії

Політика, нормативні акти та субсидії як національного уряду, так і міжнародних організацій мають вирішальне значення для сприяння та управління переходом від лінійної економіки до кругової.

На рівні ЄС Європейська комісія має план сприяння круговій економіці, але немає плану спеціально для туристичної галузі.

Країни-члени ЄС включають у свої національні стратегії стимулювання КЕ в туристичній діяльності та інші кругові заходи. КЕ не тлумачиться однаково в кожному з них, що може бути проблемою.

В оновленій версії «Національної стратегії сталого розвитку туризму в Республіці Болгарія 2014-2030 рр.» термін кругова економіка згадується лише один раз. Він наголошує на її принципах і трактується так: «Запровадження принципів «кругової економіки» в індустрії туризму – повторне та адаптоване використання будівель і споруд для цілей туризму.». Не можна сказати, що КЕ розглянуто комплексно у відповідному документі, з чого випливає, що нам потрібна стратегія впровадження кругової економіки в туризмі та офіційне визначення терміну в туризмі. Іншим секторам було б легше мати подібну стратегію, специфічну для їх галузі.

Така зміна системи (від лінійної до кругової) також потребує відповідного фінансового забезпечення. Не всі туристичні підприємства вважатимуть перетворення фінансово вигідним. Найбільше підтримки потребуватимуть малі та середні підприємства. А, хорошою системою для популяризації КЕ в туризмі була б така, в якій перед отриманням субсидії на впровадження КЕ в певному туристичному бізнесі існує положення про прозорість та обмін передовим досвідом з іншими підприємствами в цій галузі. За цією системою фінансований бізнес повинен допомагати певній кількості інших бізнесів, які потім продовжують передачу знань.

У додатку 12. Авторська пропозиція щодо системи просування циркулярної економіки в туризмі

Це може бути умовою для отримання фінансової підтримки та регулюватись МТ або його дочірніми установами.

Міністерство туризму також може допомогти побудувати електронний портал із європейським та національним законодавством про кругову економіку, організувати інформаційну кампанію, тренінги та форуми про переваги запровадження «кругової економіки» для власників або керівників туристичного бізнесу.

Ще одне покращення може стосуватися співпраці між наукою та бізнесом. Якщо ми хочемо щось змінити, ми повинні почати з освіти. Предмет «кругова економіка» має існувати в університетах та коледжах, де навчають туризму, щоб потім бізнес мав якісні та підготовлені кадри в цьому напрямку. Вони зможуть працювати над проектами впровадження технологій КЕ у туризм.

Щоб здійснити комплексну циклічну трансформацію туристичної галузі, потрібні численні ініціативи. Усвідомлення того, що модель кругової економіки є прибутковою та застосовною для всіх учасників туризму, а також стандартизація способів відстеження прогресу зусиль у цьому напрямку є важливими.

Дослідження та реалізація теми циркулярності також важливі. Через них можна продемонструвати фінансові, екологічні та соціальні переваги переходу від лінійного до КЕ в індустрії туризму. Іншим важливим кроком є розробка регіональних і національних політик і стратегій кругової економіки для швидшої оптимізації системи.

Окрема стратегія впровадження КЕ в індустрії туризму добре розроблена.

3.2. Удосконалення правової, адміністративної та фінансової бази

Особливості та відмінні риси КЕ в туризмі зумовлюють необхідність створення правової, адміністративної та фінансової бази, що сприятиме її успішному функціонуванню та розвитку. З метою виявлення специфіки та проблемних місць у застосуванні КЕ в туристичному бізнесі в нашій країні можна звертатися до власників готелів і ресторанів, які пробують або застосовують відповідну модель. В інтерв'ю та опитуваннях, проведених для роботи, працівники та власники пропонують фінансові стимули для підприємств, які впроваджують КЕ.

Одним із способів цього є зміна закону про оподаткування прибутку підприємств шляхом надання стимулів для підприємств, які впроваджують кругову економіку. Це є мотивом для впровадження екоінновацій, пов'язаних з КЕ, у більшу кількість предметів. Це розглядається як фінансовий стимул, оскільки податкові пільги таким чином економлять фінансові ресурси.

Пропозиція змінити ст. 119 Закону про енергетику запропоновано Оператором електроенергетичної системи, доповнено Болгарською сонячною асоціацією наступним чином:

«Мистецтво. 119. (1) (Змінено – ДВ, № 54 від 2012 р., чинне з 17.07.2012 р.) Виробники можуть забезпечувати свої об'єкти та/або об'єкти клієнтів, розташовані на території країни, електроенергією:

1. мережею електропередачі та/або мережами розподілу електроенергії (високої, середньої та низької напруги) до конкретного об'єкта шляхом укладення договору про передачу з оператором мереж передачі електроенергії та/або з оператором мереж розподілу електроенергії. , або

2. на прямих лініях електропередач, побудованих за їхні кошти.

§ 1, пункт 12а. Прямі лінії електропередачі - лінії електропередачі, яка безпосередньо з'єднує об'єкт виробника електричної енергії з його об'єктами та/або об'єктами споживачів з метою постачання електричної енергії».

Причини пов'язані з відмовою електрозбутових компаній від живлення власних ділянок через електромережі. Відповідно, чинна стаття 119 Європейського Союзу не застосовується.

У сфері туризму це може допомогти дозволити пряму подачу та отримання електроенергії від сусідніх туристичних підприємств.

У Мінекономіки презентація щодо Оперативної програми інновацій та конкурентоспроможності на 2021-2027 рр., де згадується конкретна мета сприяння переходу до кругової економіки. На сьогодні весь документ ще не доступний. З цієї причини рекомендація щодо вдосконалення програми не може бути дана.

ОПІС важливий, оскільки він в основному спрямований на малі та середні підприємства (МСП), а в індустрії туризму саме їм бракує знань про КЕ або їм важко застосувати кругову модель.

Що стосується Закону про туризм, Закону про енергетику з відновлюваних джерел, Закону про планування території та Закону про охорону навколишнього середовища, то в них відсутній термін «кругова економіка». У цьому напрямку можна дати рекомендацію.

Можна внести вдосконалення в адміністративну структуру, щоб полегшити її для компаній, які намагаються запровадити або впроваджують кругову економіку.

Ті самі туристичні підприємства повинні мати можливість подавати заявки на субсидії на проекти, пов'язані з КЕ, за різними європейськими програмами.

3.3. Рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення моделі кругової економіки в АТ «Албена»

Для Болгарії КЕ – це інноваційна система, яка частково, але успішно впроваджена компанією АТ «Албена» у м. «Албена». Система з'являється як відповідь на проблеми, пов'язані із захистом навколишнього середовища та збереженням невідновлюваних ресурсів.

В акціонерному товаристві реалізована схема КЕ в основному стосується використання біорозкладаних відходів курортного селища «Албена» як ресурсів та використання енергії з відновлюваних джерел енергії.

Проте з Характеристики АТ «Албена» вбачається, що до холдингу також входять будівельні дочірні компанії АТ «Екострой» та «Актив Сіп» ООД. З ними також можна застосувати кругову систему.

Посилаючись на деякі з передових практик, перерахованих у першому розділі, автор дає наступні пропозиції щодо кругових процесів, пов'язаних з будівництвом, які можуть бути реалізовані при будівництві готелів, ресторанів та інших будівель:

- з використанням будівельних компонентів і матеріалів, які можна розібрати і використати при будівництві нової будівлі
- розділення елементів бетонних відходів (гравій, пісок і цемент) і їх повторне використання
- використання вторинної сировини в будівництві

Таким чином, принципи КЕ можуть бути застосовані в промисловості шляхом реструктуризації бізнес-моделі будівельних дочірніх компаній.

Дочірня компанія в будівельному секторі також може допомогти впровадити в туризмі систему опалення та охолодження будівель, яка використовує установку з підземних вод.

Щодо вдосконалення моделі кругової економіки в готельно-ресторанній базі курорту «Албена» можна зробити кілька рекомендацій на основі розглянутих заходів і процесів у моделі кругової економіки в туризмі та передового досвіду, наведеного в першому розділі.

Перша рекомендація вдосконалити модель КЕ в кк «Албена» пов'язана з частковою зміною бізнес-моделі сайту. Він заснований на стратегічному партнерстві між курортом і технологічними компаніями, які хотіли б впроваджувати та тестувати екологічні рішення в реальному середовищі. Таким чином вони можуть досліджувати сталу кругову економіку та надихати своїх відвідувачів у цьому напрямку.

Друга рекомендація що відноситься до готельної бази курорту Албена, пов'язане з будівництвом очисної системи поблизу курорту та використанням очищеної води для цілей зрошення, а шламу для виробництва газу в дочірній

компанії "Perpetuum Mobile BG" EAD.

З інтерв'ю з інж. Деницею Кузєвою стало зрозуміло, що на сьогодні стічні води перекачуються на очисні споруди, які розташовані між Албеною та Краневим. Будівництво незалежної очисної системи дозволить зберегти ресурси на користь комплексу, що має бути економічно вигідним.

Третя рекомендація передбачає встановлення панелей у гостьових кімнатах, щоб клієнти могли відстежувати та контролювати, скільки води та енергії вони споживають. Ці панелі можуть бути пов'язані з мобільним додатком для полегшення моніторингу. Ця акція спрямована на підвищення обізнаності клієнта та спонукання його до «зеленішої» поведінки.

Дотримуючись моделі кругової економіки в туризмі, четверта рекомендація пов'язана з «проведенням екологічної діяльності» на туристичному об'єкті. Це одна з умов, які необхідно виконати для досягнення циклічності.

До таких заходів можна віднести підготовку анімаційної програми із зеленим фокусом. Опитування з питаннями про переробку, використання відновлюваної енергії, сталий розвиток, кругову економіку та інші також належать до тієї ж категорії обізнаності гостей. Таким чином залучаються клієнти, підвищується їх обізнаність щодо теми та, можливо, кращих практик, реалізованих у СС. Там же буде розкручуватися "Албена".

Інші рекомендації, які не вимагають стільки сил і фінансів, це:

- скорочення пластикової упаковки для рідкого мила, гелю для душу та шампуню за рахунок використання контейнерів для багаторазового використання, які потребують лише повторного заповнення.
- доставка використаного твердого мила для переробки та дезінфекції, якщо в Болгарії є компанія для проведення подібної діяльності

Що стосується ресторанної бази «Албени», то можна покращити використання скляних пляшок для різних напоїв замість пластикових, оскільки перші можна повертати постачальнику тієї ж продукції, що і скляну тару.

Також для ресторанних цілей може бути реалізована система закупівлі сухих харчових продуктів у великій багаторазовій тарі. Звісно, тут також потрібна співпраця з постачальниками такої продукції.

Беручи до уваги інтерв'ю з інж. Деницею Кузєвою та те, що було реалізовано в комплексі на сьогоднішній день, автор також може дати рекомендації щодо стійких практик щодо робочого персоналу:

- використовувати фільтровану воду замість розливої в пластикові пляшки
- використання переробленого паперу для потреб компанії

У зв'язку з тим, що АТ "Албена" і вв. «Албена» має стійку практику і вже впровадила модель КІ, автор не може дати більше рекомендацій.

ВИСНОВОК

Навіть якщо зараз ми перебуваємо в дивній ситуації і COVID 19 не дозволяє нам подорожувати, як раніше, через рік все нормалізується і ми повернемося до тих же проблем.

Ми можемо розглядати цей період як можливість перезапустити, розвивати та переходити до кругової економіки в туризмі, що принесе користь бізнесу, навколишньому середовищу, економіці та людині.

За допомогою КЕ ми можемо відновлювати природний капітал, впроваджувати інновації, досягати балансу та рухатися до сталого майбутнього для індустрії туризму.

Сучасний етап розвитку КЕ характеризується посиленням уваги до інновацій та зелених бізнес-моделей для перетворення відходів у ресурси та зменшення впливу лінійної економіки на навколишнє середовище, що вимагає та призводить до зміни пріоритетів на глобальному рівні в напрямку зростання значення КЕ.

Досягнення успішного, прискореного та сталого розвитку у сфері туристичного бізнесу за допомогою КЕ вирішує широкий спектр екологічних проблем. З цієї причини модель розглядається як напрямок розвитку в туризмі.

Ця робота представляє можливості для застосування циклічних рішень у туристичному секторі шляхом більш детального вивчення АТ «Албена» та к.к. «Албена» як один з найкращих прикладів у Болгарії, де впроваджено КЕ та спостерігаються постійні інновації в цьому напрямку.

Досліджено застосовність кругової моделі економіки в туристичному бізнесі на прикладі ТОВ «Албена» в Болгарії та інших передових практик за межами країни.

Запропоновано рекомендації щодо розвитку моделі в нашій державі шляхом удосконалення правової, адміністративної та фінансової бази та пропозиції щодо

вдосконалення моделі КЕ на основі «Албена».

У процесі проведеного аналізу та оцінки було виявлено ряд важливих тенденцій у розвитку КЕ в туристичному секторі Болгарії в міжнародному та регіональному аспектах.

Усе це дозволяє зробити висновок, що завдання дипломної роботи, зазначені у вступі, успішно реалізовано, а отже, досягнуто своєї мети.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузева, Деница та ін. «Стратегії енергетичної автономії та сталого функціонування Албени, Болгарія». 2019 рік
2. Маринов С., Нешков М., Ракаджійська С. та інші "Національна стратегія сталого розвитку туризму в Республіці Болгарія, 2014 - 2030 pp., 2017 р. С. 12
3. Станев, Дімітар, Христова, Ірена, Тачев, Дімітар «Стратегія сталого розвитку АТ «Албена» » 2017
4. Презентація компанії АТ «Албена» «Стратегії енергетичної автономії та сталого функціонування Албени, Болгарія». 2017 рік
5. Галлуччі, Теодоро, Веселіна Дімітрова та ін. Теорія та практика кругової економіки. 2018
6. Ваннер, Р. та інші. Оглядове дослідження для визначення потенційних дій у сфері економіки замкнутого циклу, пріоритетних секторів, матеріальних потоків і ланцюжків створення вартості. Європейська комісія. 2014 рік
7. Фонд Еллен Макартур На шляху до кругової економіки: бізнес-обґрунтування прискореного переходу. 2015 рік
8. Гізелліні, П., Чіалані, К. та Ульгіаті, С. Огляд кругової економіки: очікуваний перехід до збалансованої взаємодії екологічних та економічних систем. Journal of 152 Cleaner Production, 1–22. 2014 рік
9. Єспер Манніхе та інші. Пункт призначення: кругова економіка туризму Посібник для переходу до кругової економіки в секторі туризму та гостинності в регіоні Південної Балтії. 2017 рік
10. Сорін, Фабріс, Ейнарсон Стефан. Кругова економіка в подорожах і туризмі. 2020 рік
11. Огляд впровадження екологічної політики ЄС. Звіт про Болгарію, 2019
12. Закон про відновлювану енергетику. Останнє оновлення 2018
13. Закон про охорону навколишнього середовища. Востаннє оновлено 16

червня 2020 р.

14. Туристичне право. Востаннє оновлено 25 лютого 2020 р.
15. Закон про планування території. Востаннє оновлено 14 жовтня 2011 р.
16. NSI. Діяльність курортних комплексів у 2019 році - <https://www.nsi.bg/bg/content/1983/%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%88%D0%BD%D0%B8-%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B8>
17. Стратегія та план дій щодо переходу до кругової економіки Республіки Болгарія на період 2021-2027 рр. - <https://www.moew.government.bg/bg/strategiya-i-plan-za-dejstvie-za-prehod-kum-krugova-ikonomika-na-republika-bulgariya-za-perioda-2021-2027-g/>
18. Фонд Еллен Макартур на щорічній зустрічі Всесвітнього економічного форуму в Давосі - <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/news/the-ellen-macarthur-foundation-at-the-world-economic-forum-annual-meeting-in-davos> оновлено. 2019 рік
19. Замикання циклу - план дій ЄС для кругової економіки. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:8a8ef5e8-99a0-11e5-b3b7-01aa75ed71a1.0022.02/DOC_1&format=PDF . 2015 рік
20. Повідомлення Європейської комісії про структуру для моніторингу кругової економіки - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0029&from=EN>. 2018 рік
21. Кругова економіка та її роль в індустрії гостинності <https://21hoteliers.bg/sustainability/21sustainability-kragovata-ikonomika-i-nejnata-rolya-v-hotelierstvoto/>
22. Випускники магістерської програми «Кругова економіка» презентують дослідження, результати та рекомендації місцевій владі та бізнесу - <https://urlzs.com/z1hTS>
23. 50 найкращих ресторанів світу - <https://www.theworlds50best.com/about>

24. Екологічний ресторан Azurmendi -
<https://azurmendi.restaurant/en/sustainable-restaurant/>
25. Профіль компанії АТ "Албена".
<https://http://corporate.albena.bg/company-profile.html>
26. Інститут кругової економіки. <https://iki.bg/>
27. Болгарія приєднується до Паризької кліматичної угоди -
https://www.publics.bg/en/news/13598/Bulgaria_Joins_Paris_Climate_Agreement.html
28. Туристична стратегія Португалії - https://travelbi.turismo de portugal.pt/en-us/Documents/Sustainability/ET27_2019.pdf.
29. Енергія від сусіда - Підтримайте запропоновані зміни до Закону про енергетику. <https://urlzs.com/3APUU>
30. Презентація підведення підсумків Оперативної програми з інновацій та конкурентоспроможності на 2021-2027
https://www.eufunds.bg/sites/default/files/uploads/opic/docs/2019-11/12_OPIC_2021-2027_Progress.pdf. 2020 рік
31. Що таке кругова економіка? -
<https://www.ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy/what-is-the-circular-economy>
32. Відвідування іноземцями Болгарії за місяцями та країнами -
<https://www.nsi.bg/bg/content/1969/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%B5%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D0%B0-%D1%87%D1%83%D0%B6%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8-%D0%B2-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F-%D0%BF%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%81%D0%B5%D1%86%D0%B8-%D0%B8-%D0%BF%D0%BE-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8>
33. Можливості для кругової економіки - PBL Netherlands Environmental

Assessment Agency - <https://themasites.pbl.nl/o/circular-economy/>

34.Герман Дейлі -<https://np4sd.org/about/herman-daly/>

35.TerraCycle - <https://www.terracycle.com/en-US>

36.Екологічна упаковка: Loop - <https://www.loopecorpackaging.co.uk/>

37.Рейтинг справ країн ЄС із круговою економікою - <https://www.politico.eu/article/ranking-how-eu-countries-do-with-the-circular-economy>

38.Гамле Мурстен - <http://en.gamlemursten.dk/>

39.SmartCrusher. Переробка бетону - <https://www.slimbreker.nl/smartcrusher.html>

40.Зберігання теплової енергії водоносного горизонту - <https://www.iftechnology.com/aquifer-thermal-energy-storage/>

41.Фактична довідка - Біогаз: перетворення відходів на енергію | Білі книги | EESI -<https://www.eesi.org/papers/view/fact-sheet-biogasconverting-waste-to-energy>

42.Використане готельне мило переробляється та передається компанією Clean the World -<https://www.businessinsider.in/tech/news/how-hilton-marriott-and-walt-disney-resorts-recycle-and-donate-used-hotel-soaps/articleshow/72961789.cms>

43.Hilton переробляє наполовину використане мило з готельних номерів - <https://www.travelandleisure.com/hotels-resorts/hilton-recycling-used-soap>

44.Програма переробки готелів -<https://cleantheworld.org/get-involved/hotel-recycling-program/>

45.Що таке екологічна економіка? - <http://sustainablepath.org/wp-content/uploads/2008/11/what-is-ecological-economics-one-pag-pdf-080123.pdf>

46.кругова економіка -https://en.wikipedia.org/wiki/Circular_economy

47.Кругова економіка: що це таке і чому це важливо. - <https://www.europarl.europa.eu/news/bg/headlines/economy/20151201STO05603/krghovata-ikonomika-kakvo-predstavliava-tia-i-zashcho-e-vazhna>

48.PACE -<https://pacecircular.org/about>

49.BS 8001:2017 Основи впровадження принципів кругової економіки в організаціях.https://shop.bsigroup.com/ProductDetail?pid=000000000030334443&_ga=2.39196576.223294270.1536589130-1854051774.1536465920

50.ISO/TC 323 - Кругова економіка -
<https://www.iso.org/committee/7203984.html>

51.Закон Китаю про кругову економіку.https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/sites/ppp.worldbank.org/files/documents/China_CircularEconomyLawEnglish.pdf. 2009 рік

52.Перехід на кругову систему до 2050 року -
<https://www.innovatorsmag.com/shifting-to-circular-system-by-2050/>

53.Фотоелектричні панелі -<https://solarhouse.bg/produkt-kategoriya/fotovoltaichni-paneli/>

54.Стаціонарна економіка -
https://en.wikipedia.org/wiki/Steady-state_economy#Herman_Daly's_concept_of_a_steady-state_economy

55.Crowne Plaza Copenhagen Towers, відзначений нагородами готель, який зосереджується на екологічності -<https://www.greenkey.global/stories-news-1/2016/8/25/crowne-plaza-copenhagen-towers-an-award-winning-hotel-focusing-on-sustainability>

56.Green Solution House -
<https://www.oneplanetnetwork.org/initiative/green-solution-house>

57.Статистичні дані про міжнародний туризм в Болгарії за 2019 рік -
<https://www.tourism.government.bg/bg/kategorii/statisticheski-danni/statisticheski-danni-2019>

58.Lead Innovate Finance Empower. РІЧНИК 2017/2018 -<https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284419968>

59.Кругова економіка для сталого навколишнього середовища -
https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/file/Press/2016/PRESENTATION_CIRCULAR_ECONOMY_-_FINAL.pdf. 2016 рік

60.Саміт кліматичних амбіцій 2020 -
<https://www.climateambitions summit2020.org/>

61.Круговий туризм -<https://ecopreneur.eu/wp-content/uploads/2018/10/5.-EP-DGZ-Ten-Wolde-Green-Tourism-Conference-Split-4-11-16-FINAL-LR.pdf>. 2016 рік

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

до кваліфікаційної роботи бакалавра

Тема: Застосування моделі кругової економіки в туристичному бізнесі на прикладі АТ «Албена»

Виконала: здобувачка спеціальності 242 «Туризм»

Пилипенко Дар'я Сергіївна

Керівники

к.т.н., доцент Трішин Ф.А

к.т.н., ст.викл Воскресенська О.В.

В останні кілька десятиліть все більше говорять про сталий розвиток і «зелене» зростання. Метою підняття цієї теми на глобальному рівні є обмеження та припинення шкідливого впливу на довкілля. Ми стикаємося з глобальними проблемами, пов'язаними зі зміною клімату, забрудненням землі та океану, дефіцитом ресурсів і зростанням виробництва та споживання.

Об'єкт

У дипломній роботі розглядається кругова економіка в туристичному бізнесі.

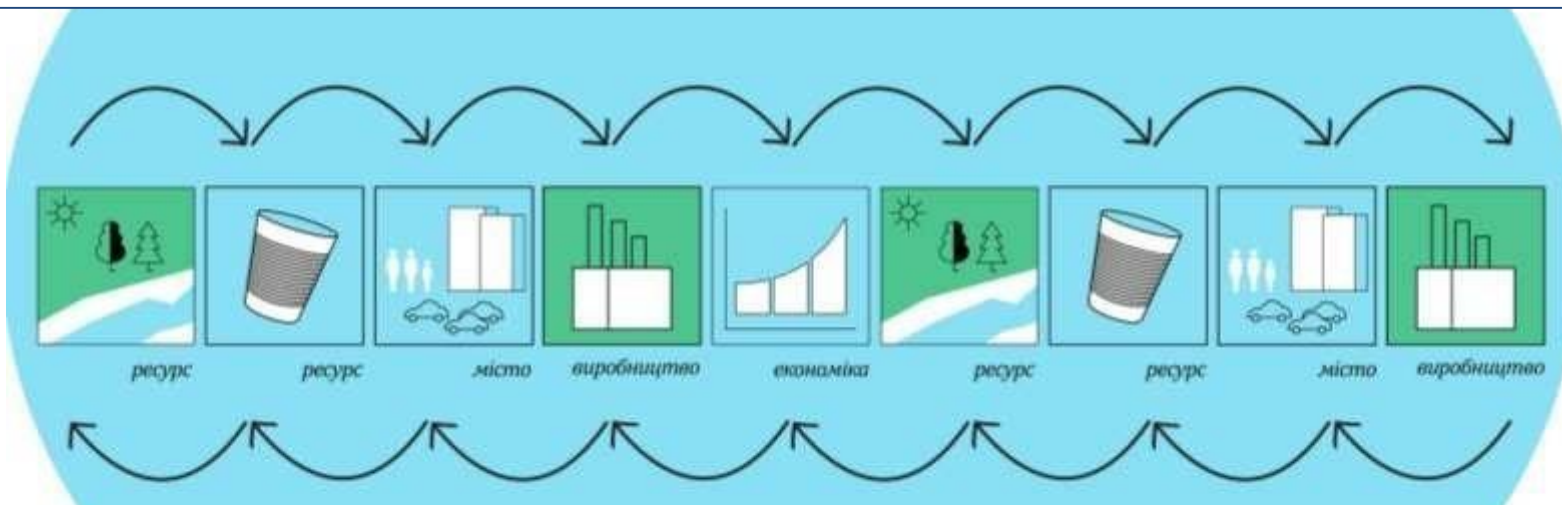
Тема

Дослідження – аспекти застосування моделі кругової економіки в туристичному бізнесі і конкретно в АТ «Албена».

Мета

Метою дипломної роботи є дослідження застосовності моделі кругової економіки в туристичному бізнесі наприкладі АТ «Албена»

Сутність та визначення моделі кругової економіки

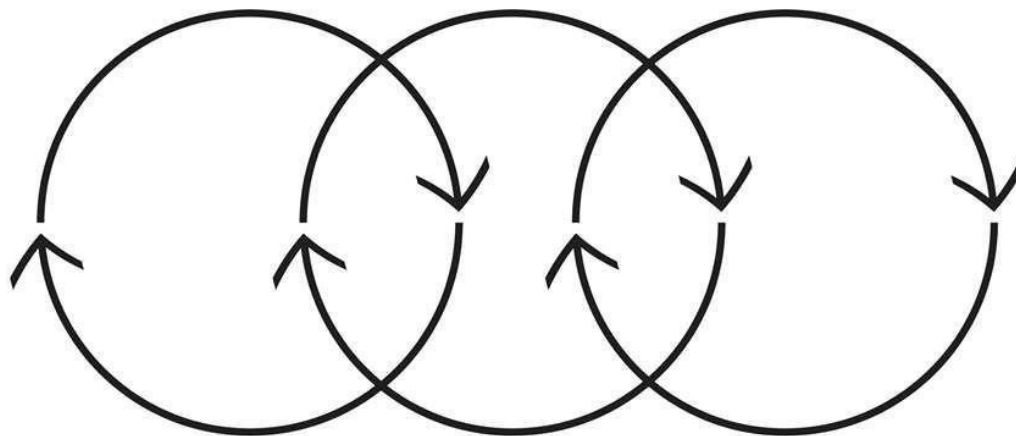

Кругова економіка — це економічна система, що складається із замкнутих циклів, у яких сировина, компоненти та продукти втрачають свою вартість якомога менше. Використовуються відновлювані джерела енергії, а в основі лежить системне мислення.

METALAB

Метою кругової економіки є надання рішень для подолання низки поточних екологічних, кліматичних та економічних проблем, пов'язаних із дефіцитом вичерпних ресурсів, який з кожним днем стає все більш очевидним.

Діяльність і процеси в моделі кругової економіки в туризмі

Діяльність, пов'язану з круговою економікою у сфері туризму, можна згрупувати як:

- Будівництво
- Енергія та опалення
- Надлишки їжі та управління відходами
- Стічні води та їх повторне використання
- Меблі та оздоблення
- Ресурси, пов'язані з туристичним виробництвом
- Транспорт

Для кожного виду діяльності можна використовувати такі підходи:

- Зменшення
- Ремонт
- Переробка
- Замкнуті цикли
- Відновлювальна енергія
- Системне мислення

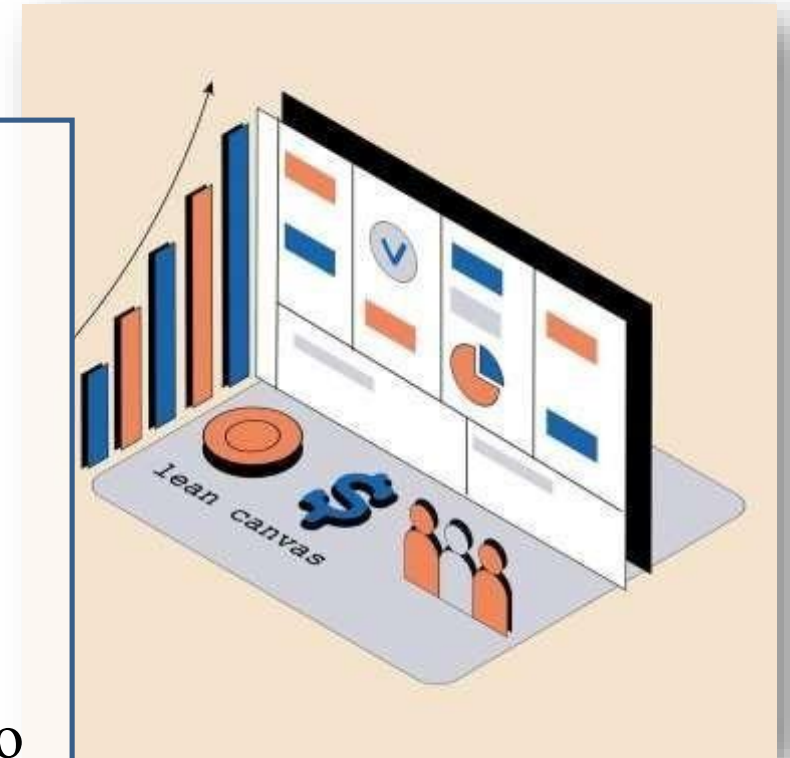
Особливості моделі кругової економіки в туризмі

Відповідно до «Теорії та практики кругової економіки», в туристичному бізнесі схема кругової економіки виглядає інакше. Прийняття екологічної сертифікації та обчислення вуглецевого сліду туристичних місць є важливою частиною кола та одним із перших кроків, які необхідно зробити. Без них не буде контролю та вимірності досягнення мети – впровадження КЕ в туристичний бізнес.

Особливості бізнес-моделі в туризмі при застосуванні кругової економіки

Особливість бізнес-моделі в туризмі при застосуванні кругової економіки або стійких бізнес-практик полягає в тому, що найбільша увага приділяється цінності, яку отримують клієнти. Значною мірою роль утакій бізнес-моделі відіграють споживачі. Він покладається на «активних користувачів», а не на «пасивних споживачів». Активні користувачі знають, що вони хочуть купити як товар.

Передові практики кругової економіки

У багатьох місцях по всьому світу ідеї сталого бізнесу, пов'язані з круговою економікою, народжуються в різних сферах, вирішуючи не лише наші повсякденні проблеми, але й проблеми, пов'язані з нашим майбутнім.

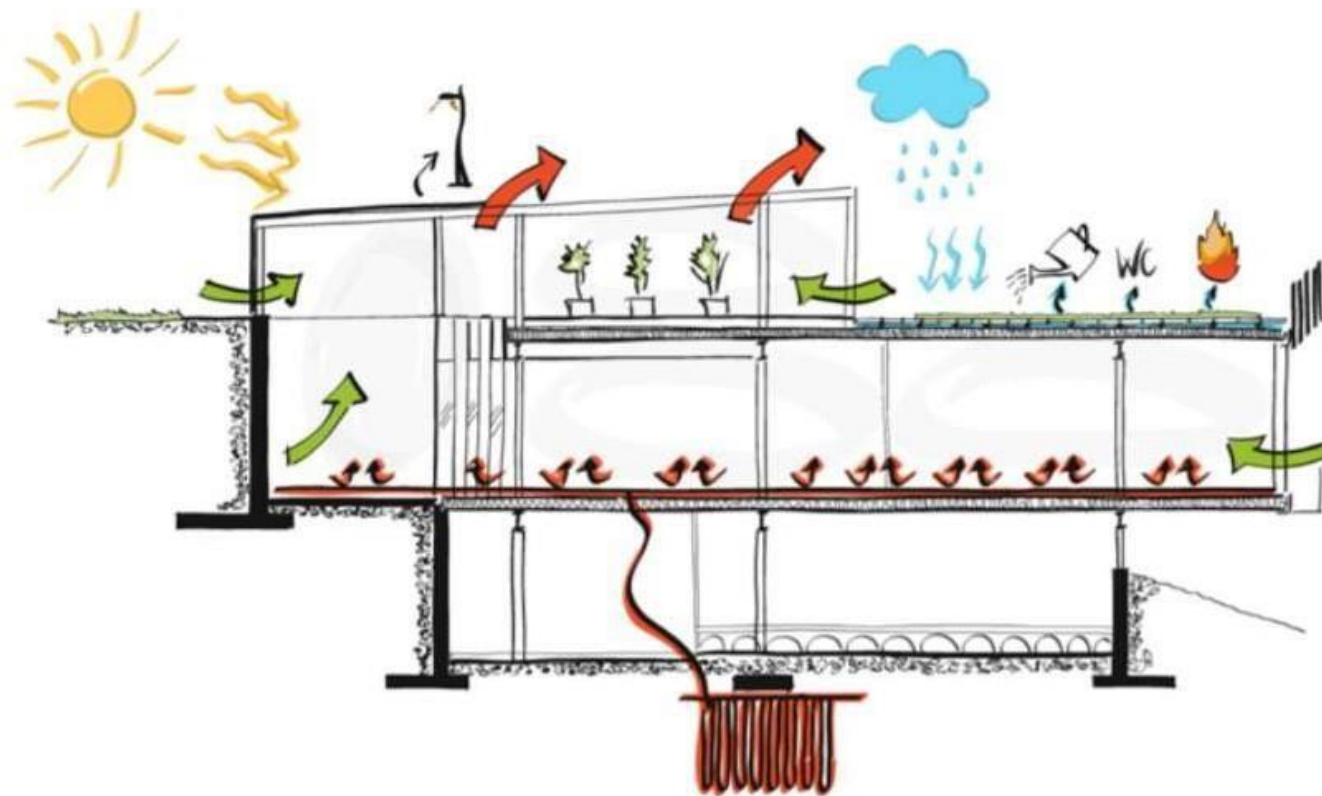

Рис 2. Візуальне представлення екологічно свідомих дій, вжитих рестораном Azurmendi

Джерело - Azurmendi

Рейтинг країн ЄС за різними критеріями, пов’язаними з круговою економікою

	Побутові відходи (на одну особу в рік)	Харчові відходи (на людину в рік)	Коефіцієнт переробки загальний рівень	Частка реалізованих товарів, які є сировиною, придатною для вторинної переробки	Швидкість повторного використання матеріалу	Патенти, пов'язані з круговою економікою (з 2000 р.)	Інвестиції в сектори кругової економіки
Об'єднане Королівство	483 кг	236 кг	44%	0,35%	15%	292	31 млн євро
Німеччина	627 кг	149 кг	66%	0,25%	11%	1260	28,7 млн євро
Франція	511 кг	136 кг	42%	0,24%	18%	542	21,3 млн євро
Італія	497 кг	179 кг	45%	0,19%	19%	294	17,8 млн євро
Іспанія	443 кг	135 кг	30%	0,20%	8%	210	11 мільйонів Євро
Нідерланди	520 кг	541 кг	53%	0,17%	27%	169	5,2 млн євро
Польща	307 кг	247 кг	44%	0,18%	13%	298	4,7 млн євро
Швеція	443 кг	212 кг	49%	0,19%	7%	49	4,1 млн євро
Австрія	564 кг	209 кг	58%	0,32%	9%	122	3,5 млн євро
Бельгія	420 кг	345 кг	54%	0,22%	17%	105	2,8 млн євро
Данія	777 кг	146 кг	48%	0,31%	10%	53	2,3 мільйона Євро

Фінляндія	504 кг	189 кг	42%	0,06%	7%	111	2 мільйони євро
Португалія	461 кг	132 кг	31%	0,26%	2%	22	1,4 млн євро
Румунія	261 кг	76 кг	13%	0,13%	2%	34	1,1 млн євро
Угорщина	379 кг	175 кг	35%	0,23%	5%	36	0,9 млн євро
Словаччина	348 кг	111 кг	23%	0,15%	5%	10	0,6 млн євро
Греція	498 кг	80 кг	17%	0,14%	1%	5	0,6 млн євро
Хорватія	403 кг	91 кг	21%	0,23%	5%	4	0,6 млн євро
Словенія	466 кг	72 кг	58%	0,41%	8%	8	0,5 млн євро
Болгарія	404 кг	105 кг	32%	0,11%	3%	10	0,5 млн євро
Литва	444 кг	119 кг	48%	0,15%	4%	19	0,4 млн євро
Латвія	410 кг	110 кг	25%	0,18%	3%	11	0,2 млн євро
Кіпр	640 кг	327 кг	17%	0,13%	3%	4	0,1 млн євро
Мальта	621 кг	76 кг	7%	0,12%	10%	1	-
Люксембург	614 кг	175 кг	48%	0,97%	11%	24	-
Ірландія	563 кг	216 кг	41%	0,18%	2%	38	-
Естонія	376 кг	265 кг	28%	0,26%	11%	3	-
Чеська Республіка	339 кг	81 кг	34%	0,25%	7%	72	-

Характеристика АТ «Албена»

«Албена» була заснована в 1969 році. Протягом багатьох років це була державна компанія, одноосібне підприємство, а в 1997 році вона була перетворена в акціонерне товариство, акції якого торгуються на Болгарській фондовій біржі. Акціонерне товариство Албена є найбільшою готельною компанією в Болгарії і володіє трьома курортами на болгарському узбережжі Чорного моря - к.к. Албена, курортне селище Приморсько і курортне селище Біла Лагуна. Компанія має дочірні підприємства в галузі, які підтримують основний бізнес. Вони в секторах будівництва, сільського господарства, туроператорів, нерухомості, медицини та курортології та транспорту.

Рис 3. АТ «Албена»

Застосування моделі кругової економіки в АТ Албена

Акціонерне товариство «Еко Агро» виробляє продукти харчування, які використовуються в ресторанах Албени. Потім харчові відходи переробляються Perpetuum Mobile BG EAD, виробляючи електроенергію, тепло і добрива. Тепло і добрива використовуються для виробництва їжі. Таким чином, біорозкладані відходи використовуються як ресурс, який є основою КЕ.

Аналіз результатів емпіричного дослідження

Велика частина болгарських туристів, які завжди, досить часто або іноді їздять у відпустку в нашу країну, підтримують проєкологічні практики в туристичному бізнесі в Болгарії. Вони зупинялися б частіше, якби готелі та ресторани прийняли та використовували екологічні практики.

Що стосується вдосконалення політики для розвитку моделі кругової економіки в Європейському Союзі та Болгарії, голова інституту ставить на перше місце підготовку стратегії кругової економіки в туризмі. Він пропонує кілька ідей, одна з яких полягає в тому, щоб скласти всеохоплюючу стратегію Європейського Союзу, яка потім може бути адаптована до різних туристичних особливостей країн і регіонів. І після того, як вона буде підготовлена, стратегію потрібно просувати.

Проведені опитування та інтерв'ю показують, що в Болгарії потрібна чітка стратегія та фінансові стимули для впровадження КЕ в туризмі на державному, регіональному та муніципальному рівнях. Також необхідно популяризувати модель і її потребу, тому що вона безпосередньо пов'язана з нашим майбутнім. Необхідно звернути увагу на малий і середній бізнес, отримавши підтримку з боку влади чи інших міністерств інформацією про передову практику, навчання персоналу та фінанси. До змін мають бути залучені всі – влада, бізнес і суспільство.

Оцінка передумов для впровадження кругової економіки в туризмі в Болгарії та Варненській області

У 2015 році у Парижі 196 країн, у тому числі Болгарія, взяли участь у глобальній конференції ООН зі зміни клімату, а у 2016 році підписали угоду про скорочення викидів парникових газів. Сталий розвиток у туризмі, який вже почав впроваджуватися, створює умови для розвитку КЕ, яка, використовуючи відходи як ресурси, може цьому сприяти.

Ще однією передумовою для впровадження КЕ в туризмі в Болгарії є план дій кругової економіки для Європейської зеленої угоди. Будучи частиною ЄС, Болгарія також повинна буде виконувати заходи з вищезгаданого документа. Стратегія та план дій щодо переходу до кругової економіки Республіки Болгарія на період 2021-2027 років ось-ось будуть опубліковані.

Міжнародна, європейська, національна та місцева політики містять хороші передумови для розвитку кругової економіки в туризмі.

Удосконалення політики розвитку моделі кругової економіки в туризмі в Європейському Союзі та Болгарії

На рівні ЄС Європейська комісія має план сприяння круговій економіці, але немає плану спеціально для туристичної галузі.

Хорошою системою для популяризації КЕ в туризмі була б така, в якій перед отриманням субсидії на впровадження КЕ в певному туристичному бізнесі існує положення про прозорість та обмін передовим досвідом з іншими підприємствами в цій галузі. За цією системою фінансований бізнес повинен допомагати певній кількості інших бізнесів, які потім продовжують передачу знань.

Удосконалення правової, адміністративної та фінансової бази

Особливості та відмінні риси КЕ в туризмі зумовлюють необхідність створення правової, адміністративної та фінансової бази, що сприятиме її успішному функціонуванню та розвитку. З метою виявлення специфіки та проблемних місць у застосуванні КЕ в туристичному бізнесі в нашій країні можна звертатися до власників готелів і ресторанів, які пробують або застосовують відповідну модель. В інтерв'ю та опитуваннях, проведених для роботи, працівники та власники пропонують фінансові стимули для підприємств, які впроваджують КЕ.

Можна внести вдосконалення в адміністративну структуру, щоб полегшити її для компаній, які намагаються запровадити або впроваджують кругову економіку.

Ті самі туристичні підприємства повинні мати можливість подавати заявки на субсидії на проекти, пов'язані з КЕ, за різними європейськими програмами.

Рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення моделі кругової економіки в АТ «Албена»

Перша рекомендація вдосконалити модель КЕ в кк «Албена» пов'язана з частковою зміною бізнес-моделі сайту. Він заснований на стратегічному партнерстві між курортом і технологічними компаніями, які хотіли б впроваджувати та тестувати екологічні рішення в реальному середовищі. Таким чином вони можуть досліджувати сталу кругову економіку та надихати своїх відвідувачів у цьому напрямку.

Друга рекомендація що відноситься до готельної бази курорту Албена, пов'язане з будівництвом очисної системи поблизу курорту та використанням очищеної води для цілей зрошення, а шламу для виробництва газу в дочірній компанії "Perpetuum Mobile BG" EAD.

Третя рекомендація передбачає встановлення панелей у гостьових кімнатах, щоб клієнти могли відстежувати та контролювати, скільки води та енергії вони споживають. Ці панелі можуть бути пов'язані з мобільним додатком для полегшення моніторингу. Ця акція спрямована на підвищення обізнаності клієнта та спонукання його до «зеленішої» поведінки.

Інші рекомендації, які не вимагають стільки сил і фінансів, це:

- скорочення пластикової упаковки для рідкого мила, гелю для душу та шампуню за рахунок використання контейнерів для багаторазового використання, які потребують лише повторного заповнення.
- доставка використаного твердого мила для переробки та дезінфекції, якщо в Болгарії є компанія для проведення подібної діяльності

Висновок

За допомогою КЕ ми можемо відновлювати природний капітал, впроваджувати інновації, досягати балансу та рухатися до сталого майбутнього для індустрії туризму.

Сучасний етап розвитку КЕ характеризується посиленням уваги до інновацій та зелених бізнес-моделей для перетворення відходів у ресурси та зменшення впливу лінійної економіки на навколишнє середовище, що вимагає та призводить до зміни пріоритетів на глобальному рівні в напрямку зростання значення КЕ.

Досягнення успішного, прискореного та сталого розвитку у сфері туристичного бізнесу за допомогою КЕ вирішує широкий спектр екологічних проблем. З цієї причини модель розглядається як напрямок розвитку в туризмі.

Висновок

Ця робота представляє можливості для застосування циклічних рішень у туристичному секторі шляхом більш детального вивчення АТ «Албена» та к.к. «Албена» як один з найкращих прикладів у Болгарії, де впроваджено КЕ та спостерігаються постійні інновації в цьому напрямку.

Досліджено застосовність кругової моделі економіки в туристичному бізнесі на прикладі АТ «Албена» в Болгарії та інших передових практик за межами країни.

Запропоновано рекомендації щодо розвитку моделі в нашій державі шляхом удосконалення правової, адміністративної та фінансової бази та пропозиції щодо вдосконалення моделі КЕ на основі «Албена».

У процесі проведеного аналізу та оцінки було виявлено ряд важливих тенденцій у розвитку КЕ в туристичному секторі Болгарії в міжнародному та регіональному аспектах.

Усе це дозволяє зробити висновок, що завдання дипломної роботи, зазначені у вступі, успішно реалізовано, а отже, досягнуто своєї мети.

ДОДАТОК 1

Перевірка тексту на плагіат

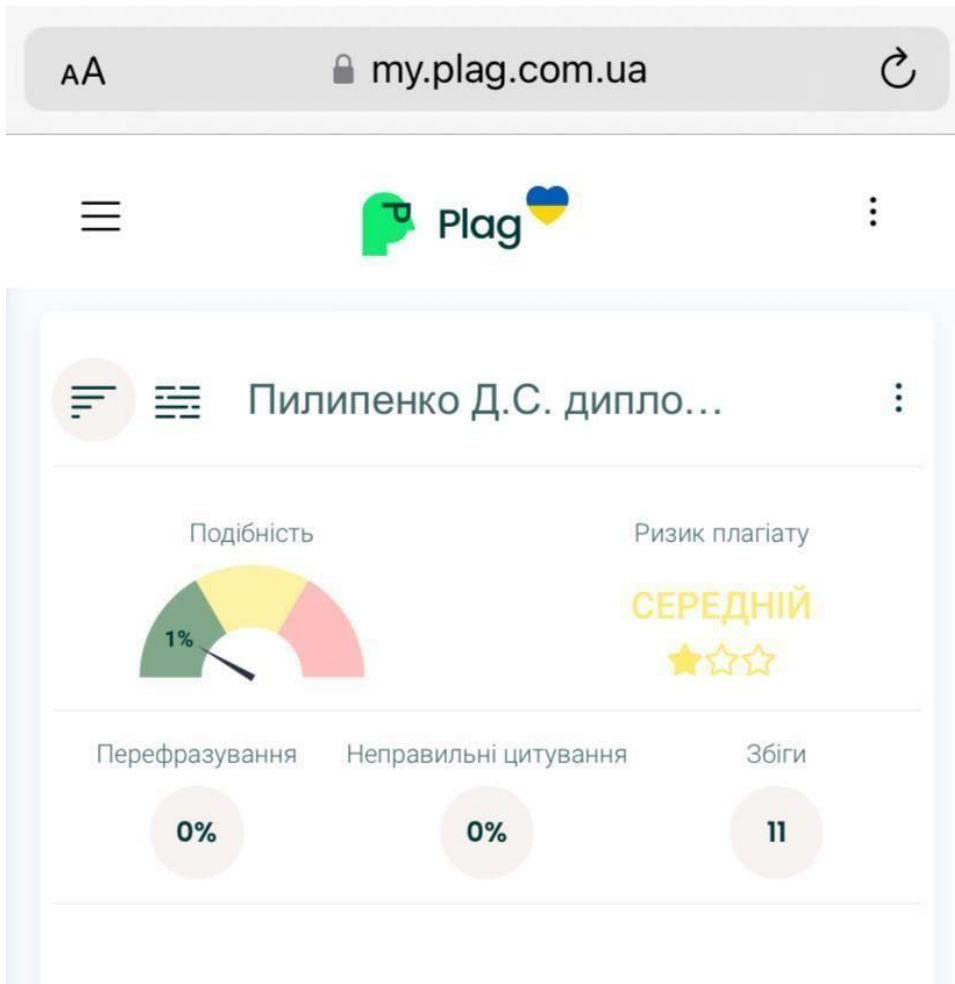
Кваліфікаційна робота бакалавра.

Тема: «Застосування моделі кругової економіки в туристичному бізнесі на прикладі АТ «Албена»»

Засіб перевірки: Plag.com.ua Унікальність

по фразам > 30 % Унікальність по словам

> 30 %

Ім'я користувача:
приховано налаштуваннями конфіденційності

Дата перевірки:
23.06.2023 21:35:57 EEST

Дата звіту:
23.06.2023 21:57:01 EEST

ID перевірки:
1015685343

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100012118

Назва документа: ONTU_QWB_242_2023_PYLYPENKO_D_5

Кількість сторінок: 106 Кількість слів: 17040 Кількість символів: 125997 Розмір файлу: 2.35 MB ID файлу: 1015329409

Виявлено модифікації тексту (можуть впливати на відсоток схожості)

5.18%

Схожість

Найбільша схожість: 1.36% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1011483348)

4.55% Джерела з Інтернету

834

Сторінка 108

2.65% Джерела з Бібліотеки

145

Сторінка 113

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0%

Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

5

Підозріле форматування

16

сторінок

Керівники: _____ Федір ТРИШИН

Олена ВОСКРЕСЕНСЬКА

Здобувач: _____ Дар'я ПИЛИПЕНКО

ДОДАТОК 3

Опитування про настрої та готовність готельєрів і рестораторів до екоєфективних інновацій -
<https://docs.google.com/forms/d/1pomKU88Z6ltJ-T15H9VooA6zkc2byuTgyhyS06GS4bQ/edit#question=547636950&field=1289733076>

1. Чи використовуєте ви пластикові пляшки/пластикові коробки для їжі у своєму готелі/ресторані? чому

- Так.
- Ми не використовуємо пластик у нашому закладі, приблизно за 5 років ми досягли 99% екологічного прибирання закладу без пластику.
- Так, пляжні окуляри. У зв'язку з вимогами безпеки та заборонаю використання скла. Готель знаходиться в Греції, і це правила для пляжів і зон навколо басейнів і аквапарків.

2. Чи звертаються готелі/ресторани до екологів чи спеціалістів у сфері сталого розвитку?

- Немає.
- Я не думаю!
- Немає.

3. Чи можуть готелі/ресторани включати у свої опитування питання про те, чи зацікавлені їхні гості в екологічних бізнес-інноваціях і чи є у них пропозиції щодо них?

- Так.
- Однозначно так!
- Так.

4. Якщо відповідь на попереднє запитання «так», то в якому випадку?

- На випадок, якщо вони хочуть зайнятися екологічним бізнесом.
- Все більше наших клієнтів прокидаються і хочуть

використовувати якомога менше пластику поза домом. Я думаю, що таке опитування було б бажаним і мало б позитивний вплив на будь-який такий бізнес.

- У всякому разі! Немає причин, чому вони не можуть включити таку анкету.

5. Як ви вважаєте, які проблеми в туристичному бізнесі щодо сталого розвитку і звідки вони походять?

- З багатьох бюрократичних вимог.
- Якісні знімки, пильні господарі. Щороку ми втрачаємо туристів, тому що не можемо знайти добре підготовленого персоналу, який володіє хоча б англійською. Ми завжди отримуємо цікаві повідомлення від туристів, які нас відвідують.

- Відсутність інструкцій, нормативних актів, обговорення з галуззю та прикладів передового досвіду. Якщо ви хочете щось зробити, ви робите це на основі копання вночі поодиночі і в напрямках. Можливо, якийсь форум від Міністерства туризму, щоб дати вказівки для галузі.

6. Яке законодавство, на вашу думку, слід змінити, щоб більше готельєрів і рестораторів почали думати про сталий розвиток і модель кругової економіки?

- Виділити фінансові ресурси всім компаніям, які застосовують модель економіки замкнутого циклу.

- Я таким бізнесом не керував і мені було б важко відповісти.

- Відсутнє регулювання та стимули. Регулювання з рівнями та певною формою дан. Полегшення для тих, хто дотримується правил і досягає хороших результатів.

7. Чи збираєте Ви роздільно сміття і чи знаєте Ви, що з ними відбувається потім (хто їх вивозить, як переробляють тощо)?

- Я добре знайомий. Пластик, метал і папір ми збираємо окремо, але немає підприємства, яке б збирало та переробляло біовідходи. Не тільки для бізнесу, а й для звичайного домашнього господарства.

- Немає. У Греції немає такої практики і немає таких контейнерів, як у Болгарії та Європі. Бракує будь-якого ставлення та

прихильності влади. Поруч із контейнером у мішках залишають лише будівельне сміття та скошену траву та гілки.

8. Про які екоінновації в туристичному бізнесі ви чули?

- Я не чув.
- Так, ми чули багато, але лише в напрямках і випадково, подорожуючи світом.
- Я хочу позбутися одноразових пластикових стаканчиків, пластикових порцій косметики, тисяч пакетів для сміття, які часто залишаються неповними, і використовувати більше органічних засобів для чищення. Найважливіше і терміново замінити септик на очисну споруду і зі стічними водами для поливу городу.

9. Якби була розроблена анімаційна програма, пов'язана з охороною навколишнього середовища (якщо ви заповнюєте опитування від імені готелю), ви б реалізували її і чому? Чи організовували б ви подібні заходи (якщо заповнюєте опитування від імені ресторану)?

- Я не можу відповісти.
- Ми цього не зробили, але так, ми б.

ДОДАТОК 4

АТ «Албена»

Інтерв'ю з інж. Деницею Кузєвою - менеджером проектів департаменту «Розвиток бізнесу» (станом на 2021 рік)

1. Як, на вашу думку, кругова економіка трактується в туризмі?

- Кругову економіку в туризмі, як і в інших галузях, можна тлумачити по-різному. Для мене те, що ми робимо в Албені, є хорошим прикладом.

2. Які покращення політики мають бути для розвитку моделі кругової економіки в Європейському Союзі та Болгарії?

- Політика має заохочувати бізнес розвиватися в цьому напрямку через субсидії та інші стимули. Вигоди - економічні, для суспільства і для природи

- також повинні бути оприлюднені.

3. Чи визначаються психологічні бар'єри національними особливостями?

- Я не думаю, що є якісь психологічні бар'єри.

4. Що потрібно покращити в законодавчій, адміністративній та фінансовій рамках?

- Я недостатньо знайомий із цими фреймворками, щоб сказати, як їх можна покращити.

5. Щодо будівництва – чи використовуєте ви матеріали зі старих будинків для будівництва нових?

- Я не впевнений, але думаю ще ні.

6. Чи очищена використана стічна вода?

- Стічні води перекачуються на очисні споруди, розташовані між Албеною та Краневим.

7. У вас є «зелена» команда зі співробітниками з різних відділів?

- Фірмової Green Team немає, але в усіх відділах є відповідальні особи за впровадження хороших практик.

8. Чи є у вас план зменшення пластику в комплексі?

- Розроблено план скорочення

використання одноразових пластикових виробів на території Албени.

9. Чи забезпечуєте ви водою своїх співробітників, і якщо так, чи є вона фільтрованою чи з пластикових пляшок?

- Станом на даний час (2021 рік) працівники управління забезпечені бутильованою водою.

10. Чи є у вас контейнери для сміття у вашому готелі, і якщо так, чи користуються ними туристи?

- Не знаю щодо туристів, але на території Албени є контейнери для роздільного збору. Більш того, в ресторанах біологічні відходи потрібно збирати окремо від решти.

11. Ви використовуєте мило в пластикових контейнерах чи у вас є дозатори рідкого мила/шампуню?

- Це залежить від готелів – у кожному різне, і я не можу дати конкретну відповідь.

12. Ви використовуєте перероблений папір, енергозберігаючі лампочки та/або

«зелені» засоби для чищення?

- Енергозберігаючі лампочки є стандартними для нас, немає інформації про перероблений папір та екологічно чисті засоби.

13. Чи розповідаєте ви в соціальних мережах про те, що робите для сталого розвитку вашого готелю?

- Так, у нас є профілі LinkedIn, Facebook та Instagram, де ми ділимося інформацією з нашими підписниками, також інформацію можна знайти на веб-сайті нас.

ГО "Інститут кругової економіки"

Інтерв'ю зі співзасновником та головою ради директорів «Інституту кругової економіки» – Светославом Стойковим (станом на 2021 рік)

1. Як, на вашу думку, кругова економіка трактується в туризмі?

Правда полягає в тому, що це можна інтерпретувати по-різному, і саме це зараз цікаво. Бракує загальноприйнятого визначення кругової економіки загалом, не кажучи вже про те, що таке кругова економіка в туризмі.

У своїй сукупності це включатиме багато різноманітних елементів, які призведуть до зменшення екологічного сліду туристичних місць у навколишньому середовищі. Таким чином, за допомогою КЕ ми можемо досягти регенерації екосистем, у яких працює туризм.

Я не можу назвати точне визначення, але я можу сказати про певні кроки, які є частиною всього процесу. Першим кроком може стати розробка різноманітних схем запобігання утворенню відходів. Інші - усунення всього непотрібного в ланцюжку, використання відновлюваної енергії як ключового елемента і, перш за все, належне управління та наявність управлінського персоналу в туристичному секторі, який міг би зробити внесок у побудову загального бачення в даному готелі. складні. Вони також можуть допомогти з більш високим рівнем зору. Наприклад, на питання «Що таке кругова економіка в туризмі в Болгарії?».

Такі люди мають бути на всіх рівнях – на рівнях, які працюють у певних міністерствах, муніципалітетах та інших. Це розуміння має бути створене, і якісні люди повинні бути в процесі управління туристичним бізнесом. Потрібно дивитися на речі згори та цілісно, тому що навіть у глобальному масштабі немає точного та чіткого визначення, що таке кругова економіка в туризмі. І так. Крок за кроком, ітерація за ітерацією ми кудись дійдемо.

2. Які покращення політики мають бути для розвитку моделі кругової економіки в Європейському Союзі та Болгарії?

Через стратегію кругової економіки в туризмі. Звичайно, необхідно розробити повну модель. Кожна країна чи регіон, беручи до уваги специфічні характеристики, які вони мають у відношенні до туризму, може розробити власну стратегію, якої слід дотримуватися. Крім того, можна розробити комплексну стратегію ЄС, яка може бути адаптована до різних характеристик даних країн і регіонів.

Тут багато специфіки і багато залежностей. Певним чином, звичайно, це потрібно популяризувати. Так може виникнути потреба в суспільстві. Маленькими кроками до великих змін.

3. Чи є політика, пов'язана з впровадженням кругової економіки в туризмі, хорошим початком?

Вони, безперечно, були б хорошим початком, тому що ми навіть не маємо визначення кругової економіки в Болгарії.

4. Чи визначаються психологічні бар'єри національними особливостями?

Як на мене, психологічних бар'єрів немає. Є певні перешкоди, але вони не психологічні. Нам просто потрібен час, і ми звикнемо до КІ.

Можливо, проблеми походять від розриву поколінь і способу мислення, тому що вони дуже різні. Молодь надзвичайно цікавиться темами, пов'язаними з охороною навколишнього середовища. Є бажання розвиватися та вивчати предмет. Що я помічаю щодо власників готелів і готельних комплексів, так це те, що вони старші і їм бракує волі до інновацій. З ними, можливо, слід підкреслити економічну вигоду та переваги будь-якої такої зміни. Іноді це легко показати, іноді ні. Це може настати через роки.

Інша річ, яку я спостерігаю в управлінському персоналі, це відсутність знань. Мені сказали: «Що ти будеш робити з харчовими відходами?!». Для них не горить лампочка про те, що відходи можуть бути ресурсом і вони можуть отримати від них фінансову вигоду.

5. Як ви думаєте, чи можуть ці фінанси надійти з Європейського Союзу?

Протягом останніх 10 років спостерігався нерівномірний

розподіл субсидій. У нас найбільша проблема в тому, що гроші, які надходять з Європи, розподіляються наперед. Якщо взяти, наприклад, власника невеликого готелю, який хоче щось значуще зробити, то йому буде важко «зачепитися» за ці європейські кошти.

Тут ми говоримо про непрозорість всього процесу та брак інформації, яка доходить до простих людей із малим бізнесом. Як громадська організація ми беремо участь у коаліції «За Зелений Рестарт». Ми прагнемо, щоб саме ця інформація про непрозорість дійшла до громадськості, щоб можна було вжити якісь адекватні заходи. Кілька місяців тому вони вийшли з уряду і сказали, що вони вже розподілили гроші (12 мільярдів євро).

Ми живемо в дуже дивній і спотвореній реальності. Багато залежить від того, чи хтось дозволить нам робити те, що ми хочемо. Коли з'явилися субсидії на фотовольтаїку, були надзвичайно вигідні тарифи на встановлення таких установок. У перші кілька тижнів кошти вже були розподілені. Були підготовлені великі парки з фотоелектричними установками, і таким чином Болгарія покрила 16% від використання сонячних панелей. Потім кошти припинилися, оскільки мета була досягнута. Це сталося без того, щоб звичайні люди, які не мають доступу до внутрішньої інформації, відреагували та подали заявку на цей проект. Те саме можна сказати про власників готелів і ресторанів.

Нам дуже потрібно досягти прозорості розподілу коштів, реалізації та подальшого моніторингу результатів. Тут система дає збої. Нам потрібна чітка відповідальність за те, що робиться. Інформація, яка надходить до пересічної людини, надзвичайно розрізнена. Національні інституції не спілкуються один з одним просто для того, щоб кожен міг робити те, що хоче, і не було можливості простежити. Ми теоретично можемо говорити про те, що таке хороша практика і що може статися, тому я трохи скептично. Я сподіваюся, що мене незабаром спростують. Ось чому я згадав, що я бачу зміни, які відбуваються з нижнього рівня

- власників, співробітників, клієнтів тощо. Вони повинні зрозуміти необхідність певних циклічних моделей і почати їх впроваджувати відповідно. Якщо, наприклад, зменшити втрати їжі в

готельному комплексі, то буде не тільки економічна вигода, а й маркетингова. Як і зняття пластику.

Ми маємо говорити про формування компетенцій у туристичній галузі та, з іншого боку, про впровадження того, чого навчилися люди на керівних посадах. У найближчому майбутньому вся наша економіка та діяльність будуть спрямовані на сталий розвиток. Тому починати треба з освіти.

6. Що потрібно покращити в законодавчій, адміністративній та фінансовій рамках?

Бракує чіткого бачення. На мою думку, це має виходити з самої галузі, але, звичайно, було б дуже добре мати фінансові інструменти на муніципальному чи державному рівні для розвитку сектору в напрямку КІ. Якщо ви власник готелю чи ресторану, знайте, що від нововведень не програєте.

Останнім часом я бачу фінансування з Європи та США на певні проекти, які тут реалізуються. Це змушує мене думати, що в Болгарії не вистачає фінансування на національному та місцевому рівнях.

Слід зробити акцент на партнерстві між державними установами та бізнесом. Таким чином можна трансформувати весь сектор.

Інформація, яка збирається для КЕ, доступна в один клік.

7. Який перший крок зробити?

На мій погляд, було б найбільш корисно, якби зібрану інформацію про КІ в туризмі можна було б зібрати в якусь книгу чи брошуру та мати на відстані один клік.

8. Що ви думаєте про екосертифікати в туризмі і чи можуть вони бути обов'язковими?

Якщо говорити про енергетичну сертифікацію будівель, то в світі існує 15 стандартів, 4 з яких є провідними. Моє спостереження щодо сектору полягає в тому, що інвестиції в сертифікацію будівель занадто високі. У багатьох випадках це не мало б сенсу. Якщо така умова буде запроваджена (сертифікація стане обов'язковою), необхідно запропонувати адекватні фінансові механізми підтримки готельного бізнесу. Власники зможуть брати позики під дуже низькі відсотки для потреб цієї екологічної сертифікації.

Я бачив випадки з окремими готелями, коли їм було дешевше побудувати нову будівлю відповідно до заданих стандартів, ніж реконструювати існуючу. Ми потрапили сюди тому, що більшість готелів будували без думок про енергоефективність, і їх реконструкція вимагає більше коштів, ніж створення чогось нового.

9. Чи є у вас рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення моделі кругової економіки на основі к.к. Албена?

Я не дуже знайомий з тим, що останнім часом відбувається в к.к. «Албена». Проте я можу сказати, що вони мають дуже хороші практики щодо впровадження відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності там, де це економічно вигідно. Також шукають можливості для фінансування різних проектів. Вони хочуть, щоб я розвивався в цьому напрямку.

Моєю рекомендацією їм було б подивитися на те, що відбувається в інших секторах, і, можливо, взяти звідти кілька прикладів. Щоб залучити персонал на свій бік. Я думаю, що вони збираються його побудувати. Таким чином вони досягнуть значно швидшого розвитку.

Також важливо, щоб цим певним чином поділилися всі туристи. Думаю, їм було б цікаво, що в к.к. «Албена» виготовлена з харчових відходів і пластику. З цим можна зробити «гейміфікацію».

10. Хочете щось додати?

- Кругова економіка в туризмі, на мою думку, почалася з невеликих гостьових будинків, створених і керованих людьми, які мають розуміння сталого розвитку, зменшення або виключення одноразового пластику, який використовується в їх закладах, будівництва з екологічно чистих матеріалів тощо.

- У великому бізнесі модно мати людину або команду, відповідальну за сталий розвиток мережі готелів чи ресторанів.

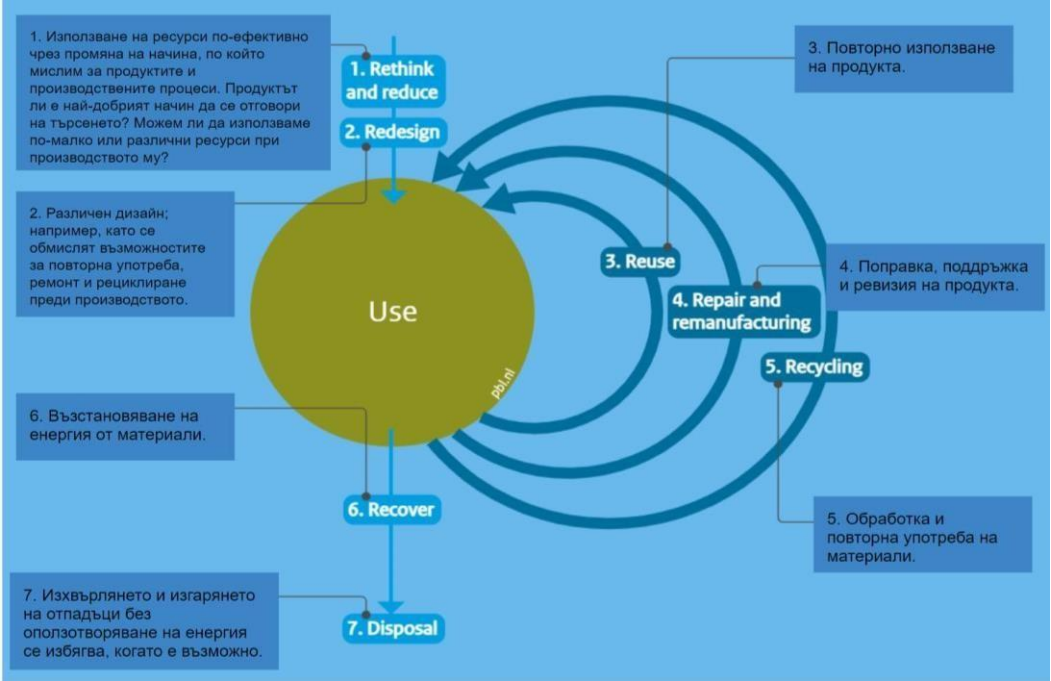
- Останніми роками у сфері туризму основна увага приділяється використанню відновлюваних джерел енергії. Таким чином вони мали на меті зменшити свою залежність від змін цін на електроенергію. Стало досить модно будувати фотоелектричні установки на дахах готелів. Також інвестуйте в системи кондиціонування, що відповідають за мікроклімат в кімнатах. Це

включає в себе вдосконалення вентиляційних установок. Це також пов'язано з економічною вигодою.

- Для досягнення чогось реального потрібен комплексний і цілісний підхід. На мою думку, вкрай необхідно зібрати хороші практики десь в одному місці, щоб їх можна було якимось чином впроваджувати на місцях. Не всі практики будуть застосовні, але як тільки ви побачите щось подібне, це надихне вас застосувати інші конкретні заходи.

- Донедавна проекти з встановленням фотовольтаїки окупалися до 10 років. На ринку з'явилися компанії, які пропонують контракти з гарантованим енергетичним результатом, це дуже цікава модель. Загалом приходить компанія, яка займається впровадженням енергоефективних заходів. Він переглядає системи на сайті та повідомляє, що можна зробити. Компанія робить всю інвестицію, а готель або ресторан платить частинами. Потім ця компанія також обслуговує установки протягом певного періоду. Це може бути корисним.

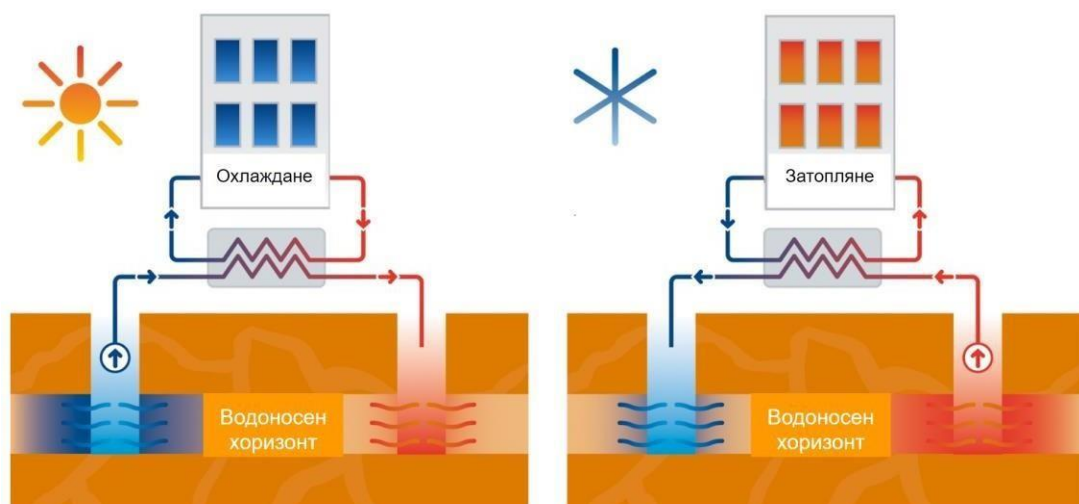
ДОДАТОК 6

Додаток 6.1 Модель кругової економіки PBL

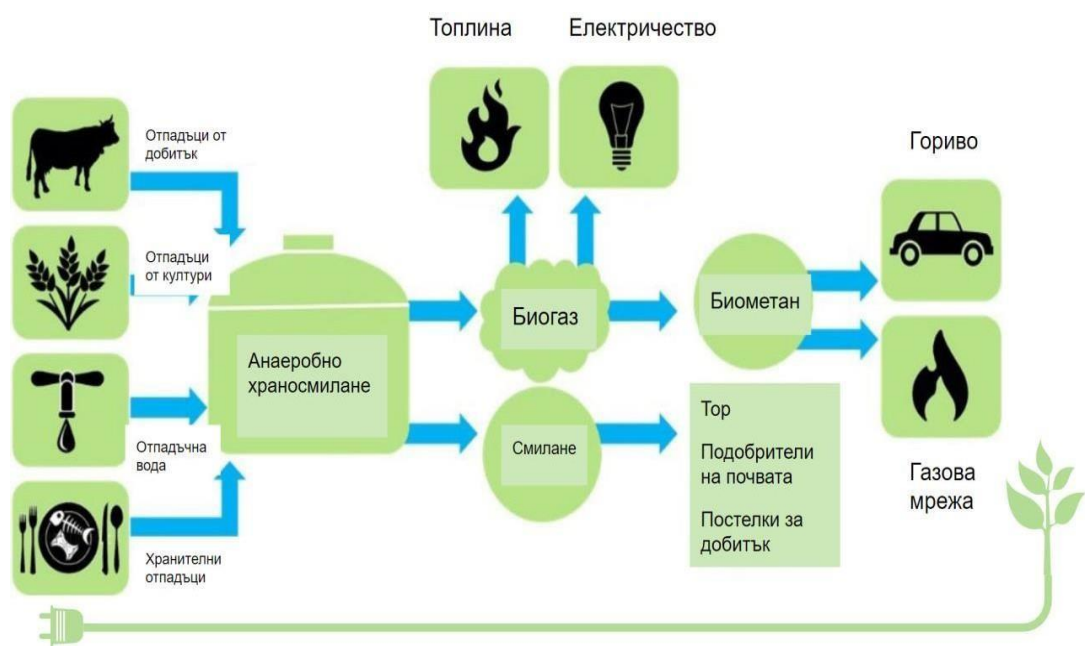
Нідерландське агентство з оцінки навколишнього середовища,
2020р

ДОДАТОК 7

Додаток 7.1 Система опалення та охолодження будівлі, яка використовує систему ґрунтових вод (ATES) [13]

ДОДАТОК 8

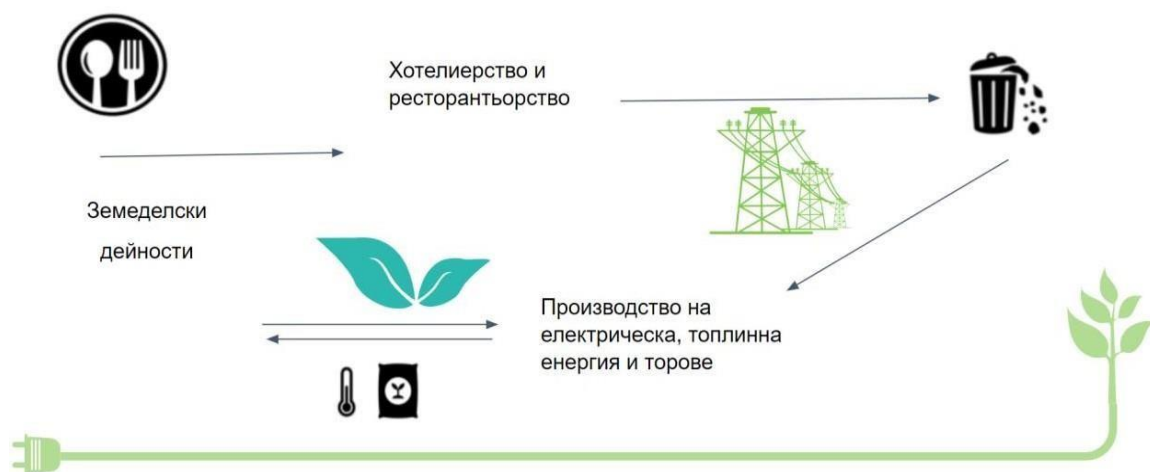

Додаток 8.1 Система виробництва біогазу, тепла, електроенергії та інших продуктів із відходів [14]

Додаток 8.2 Авторська модель циркулярної економіки в туризмі

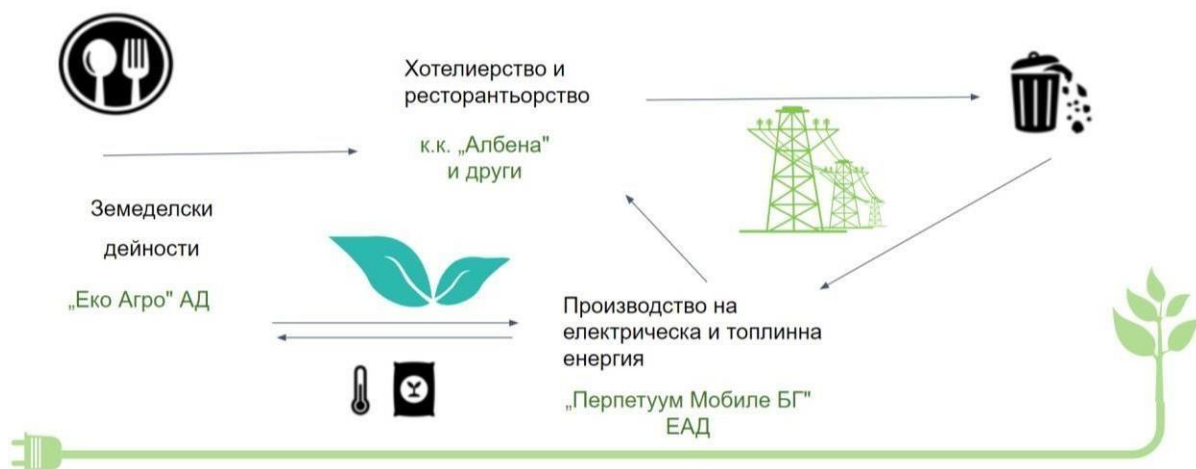
ДОДАТОК 9

Додаток 9. Авторська модель теоретичної схеми КЕ біорозкладаних відходівготельно-ресторанного господарства

ДОДАТОК 10

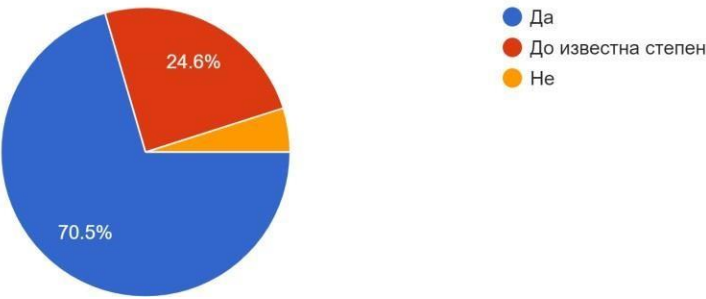
На рисунку представлена схема КЕ біорозкладаних відходів на ц.к. "Албена"

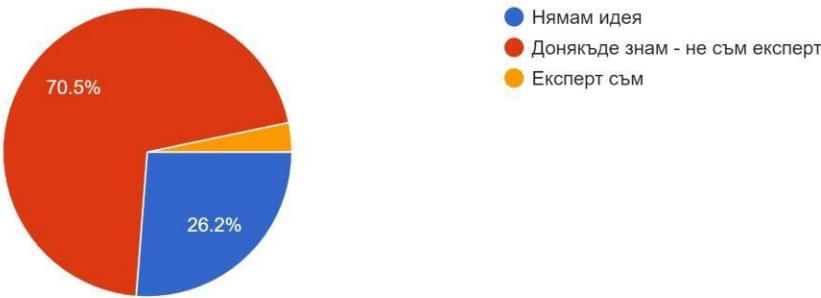
Додаток 10 Авторська модель схеми КК біорозкладаних відходів на "Албена"

ДОДАТОК 11

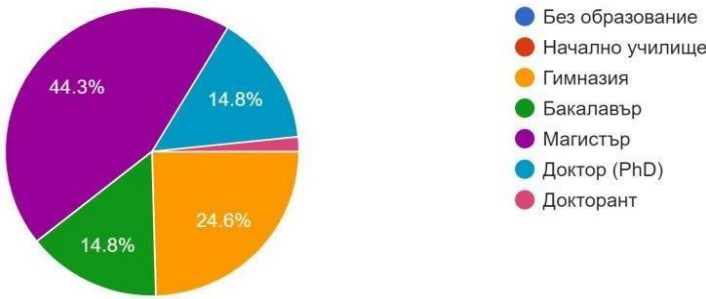
Виждате ли връзка между туризма в България и проблемите на околната среда?
61 responses

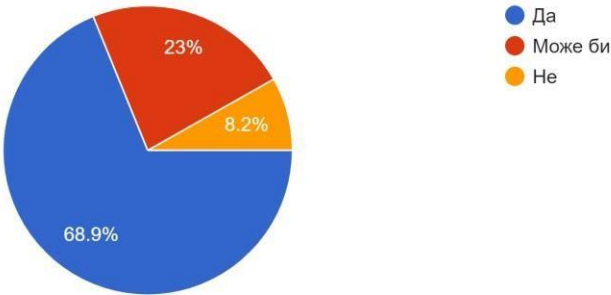
Знаете ли какви са елементите на про-екологичното поведение?
61 responses

Най-високата степен на образование, която сте завършили?
61 responses

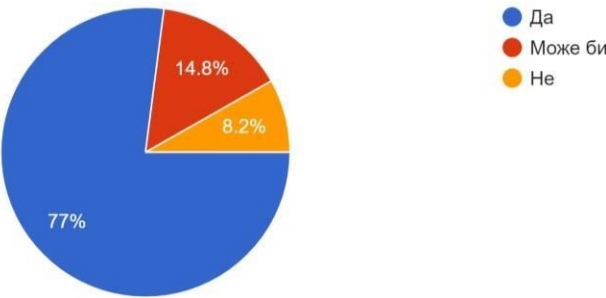

Мислите ли, че в туристическия бизнес в България може да има устойчиво управление на хотели и ресторанти, зелени дейности в ресто... и други, използване на възобновяема енергия?
61 responses

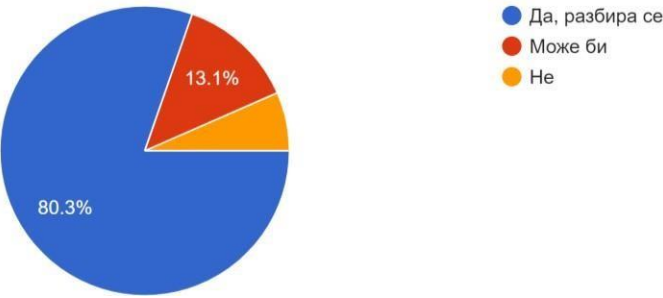
Мислите ли, че ограничаването на вредните емисии във въздуха от хотели и ресторанти е важно?

61 responses

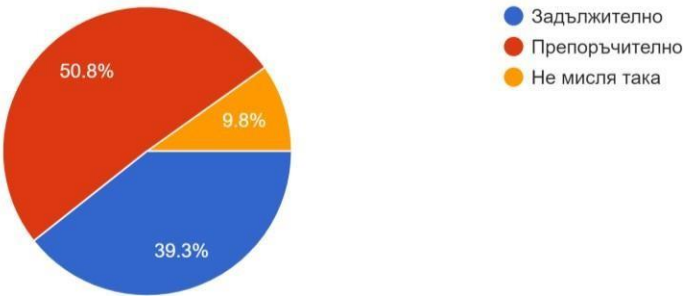
Мислите ли, че е добра идея големите хотели да пречистват и преизползват отпадната вода?

61 responses

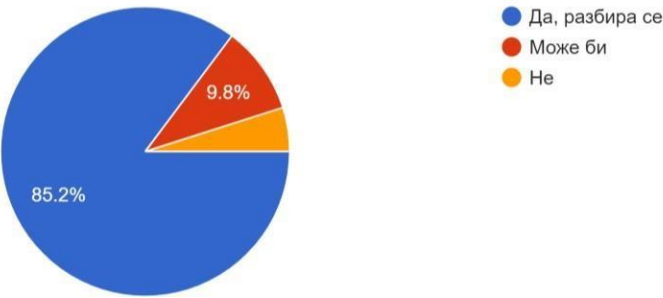
Мислите ли, че във всеки курортен комплекс може да бъде изградена инсталация за преработка на хранителните отпадъци, генерираща енергия? „Перпетуум Мобиле БГ“ АД към „Албена“ АД)?

61 responses

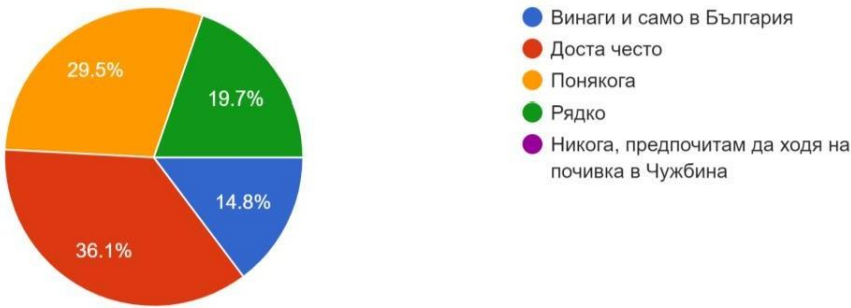
Мислите ли, че е добра идея хотелите и ресторантите да използват възобновяема енергия?

61 responses

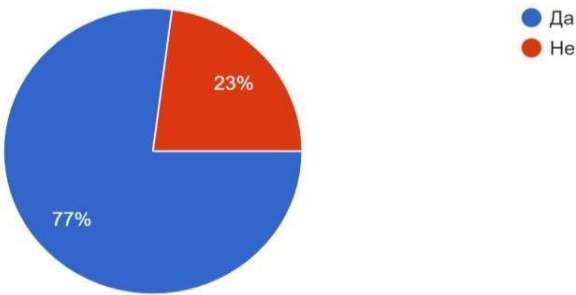
Ходите ли на почивки в България?

61 responses

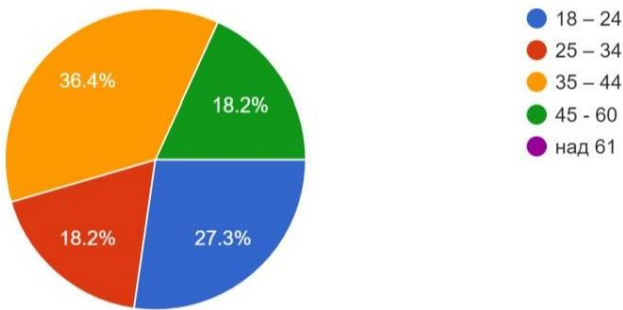
Ако хотелите и ресторантите в България приемат и използват екологични практики, като оползотворяване на хранителни отпадъци, нама...бихте ли оставали по-често на почивка у нас?

61 responses

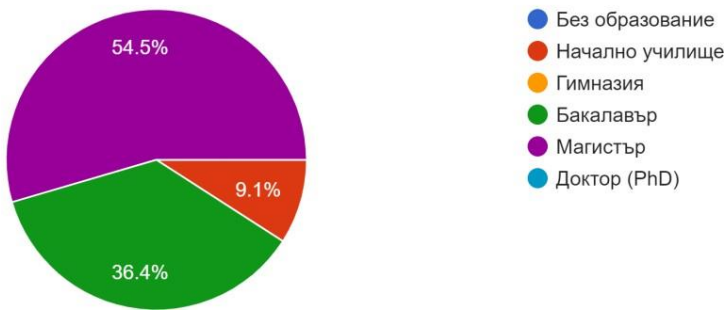
На колко години сте?

11 responses

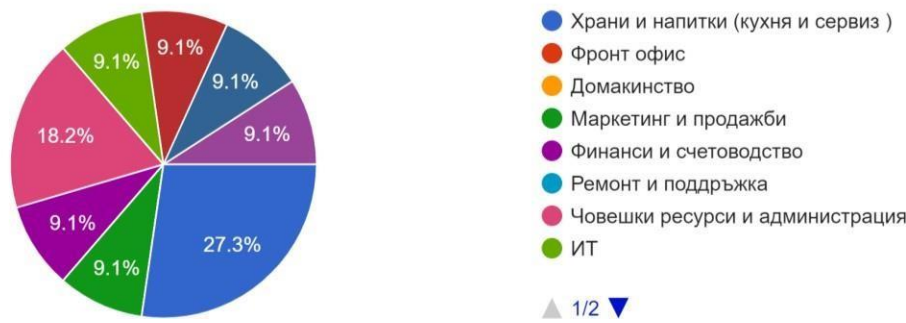
Най-високата степен на образование, която сте завършили?

11 responses

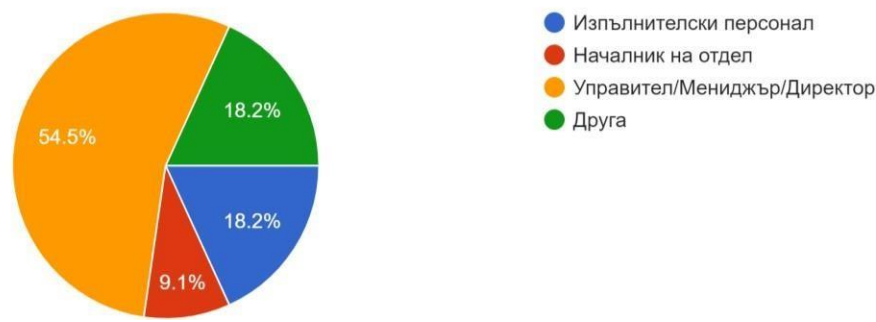
В кой отдел работите?

11 responses

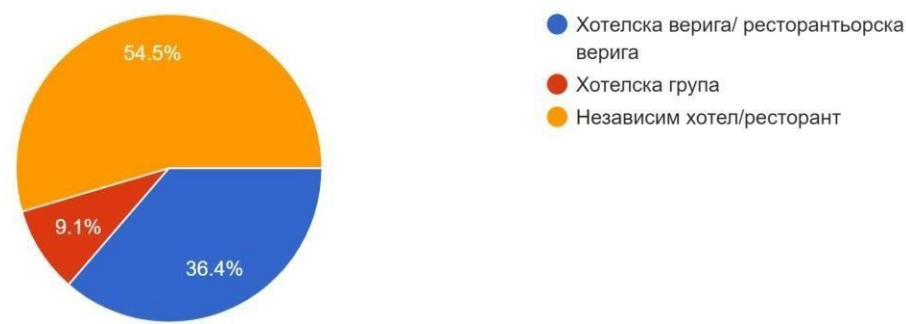
Каква е Вашата позиция в хотела/ресторанта?

11 responses

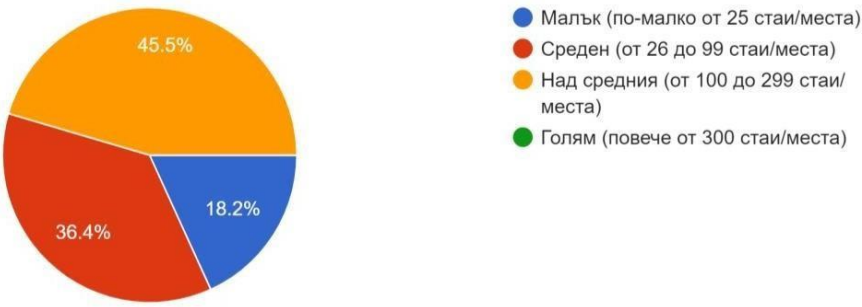
Хотелът/ресторантът Ви част ли е от:

11 responses

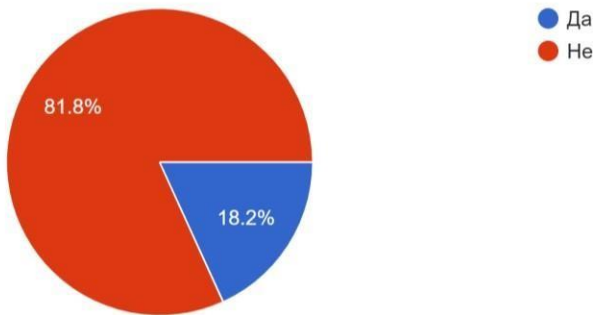
Колко голям е хотелът/ресторантът?

11 responses

Има ли хотелът/ресторантът Ви, зелен сертификат?

11 responses

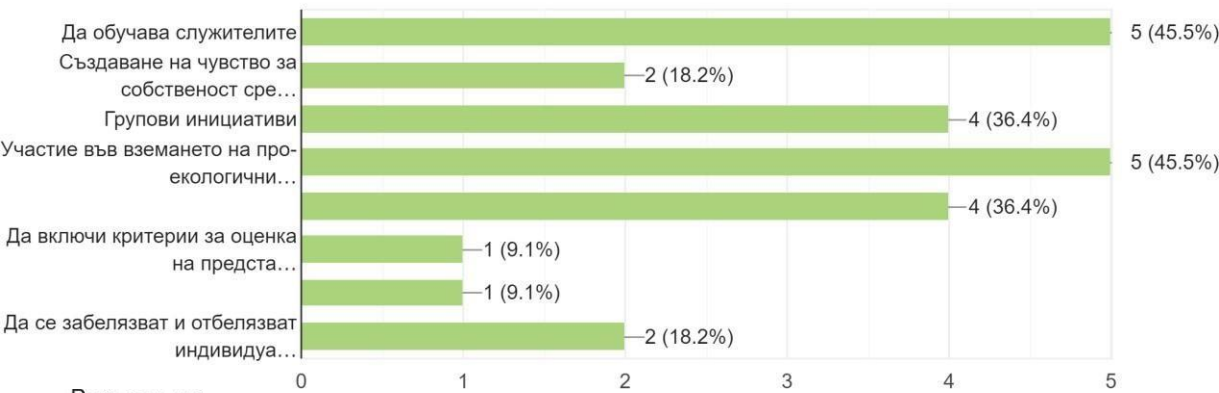
Какво е вашето мнение за про-екологичното поведение?

11 responses

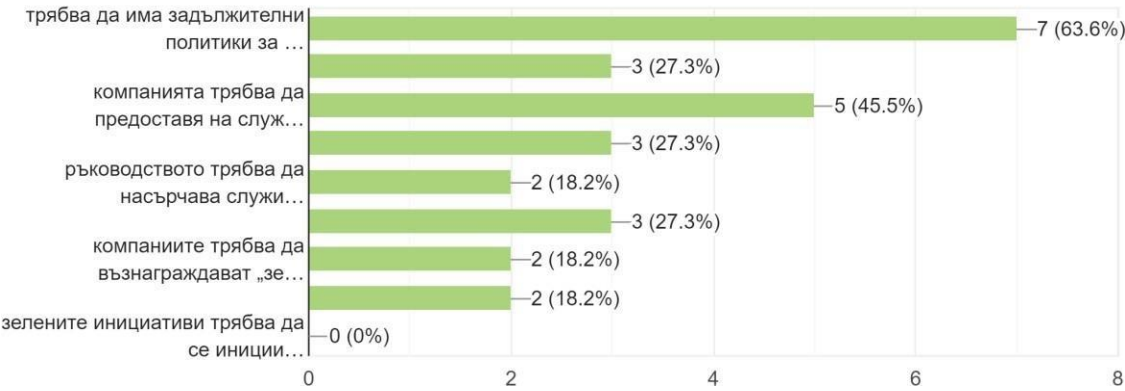
Коя от тези инициативи хотелът/ресторантът Ви би могъл да предприеме за повишаванена про-екологичното поведение на служителите?

11 responses

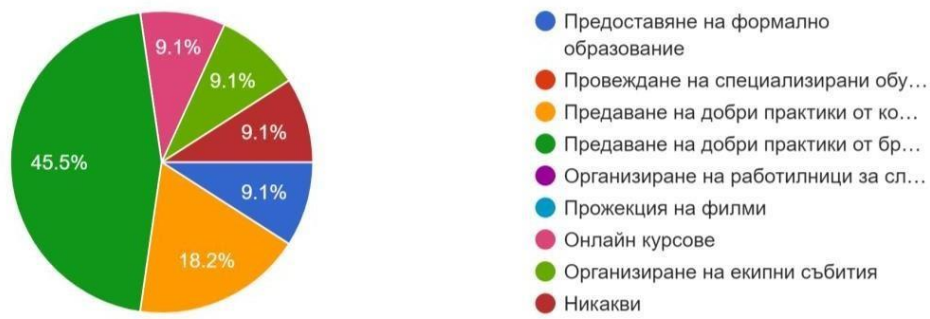
Вярвам, че

11 responses

Какви обучителни дейности се осигуряват за служителите Ви, за да се стимулира про-екологичното поведение?

11 responses

ДОДАТОК 12

Додаток 12. Авторська пропозиція щодо системи просування циркулярної економіки в туризмі